

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

SAYI: 169 4 TEMMUZ 1978

FIYATI 5 TL

ESKİMİŞ SİLAH,
KULLANANIN
ELİNDE PATLAR

Malatya'ya yeniden dikkat !

17-18 Nisan olaylarından sonra Malatya'da bir nebeze olsun sakinleşmeye başlayan ortam, son günlerde buğrazının yeni oyunları ile yeniden bulandırılmaya çalışılmaktadır. Gerici güçler, klanık yöntemleri ile faşist odaklarla aralarında sorumsuz grupçukların da bulunduğu sol kesimi bir kan banyosuna zorlamakta, bu amaçla çeşitli provokasyonlar düzenlemektedir.

SALDIRI ODAKLARI

Gerici güçlerin planları, çıban başları olarak ilerici öğrencilerin egemen olduğu okulları işaret etmektedir. Örneğin, dışardan ortaokul bitirme sınavlarına giren öğrenciler arasına sokulan faşist militanlar, okullarda olay çıkartmak için ilerici öğrencileri tahrik etmeye başlamışlardır. Bu provokasyonların sonucunda Gazi Lisesinde çıkan olaylarda bir öğrenci bıçaklanarak öldürülmüştür.

19 Haziran'da ise yeni saldırılar teşahhulanmıştır. Bu kez, baş hedef Eğitim Enstitüsündeki ilerici öğrenciler ve eğitim kurumlarını faşist militanlar ve eğitimci kadroları tahrik etmeye başlamışlardır. Bu provokasyonların sonucunda Gazi Lisesinde çıkan olaylarda bir öğrenci bıçaklanarak öldürülmüştür.

Bu koşullarda eşit güçler eğitimi engelleme yoluna başvurulmuştur. Bu-

nun üzerine yönetim, sirekli olay çıkarmaya çalışan bu öğrencileri okuldan uzaklaştırmaya, başka okullara nakletmeye başlamışlardır. İşte son olayları yaratanlar, eğitim enstitüsünden uzaklaştırılan bu öğrencilerdir.

SALDIRILAR YOĞUNLAŞIYOR

19 Haziran akşamı eğitim enstitüsü müdür ve yöneticilerinin lojmanları bombalanmıştır. Olayın ilginç yanı, lojmanların hemen yanında, il merkezinde uzaklaştırılan Pol-Bir üyesi polikalemi görevlendirildiği Sımer Polis Karakolunun bulunmasıdır.

Lojman bombalamasının yanı sıra eğitim enstitüsü müdürü ve yöneticilerinin bulunduğu bir taksit kurşun yağmuruna tutulmuş, ancak ölen ya da yaralanan olmamıştır.

20 Haziran'ın 21 Haziran'a bağlayan gece, faşistler genli azya almışlardır. Aynı gece, eğitim enstitüsü öğretmenlerinden Murtaza İçen'in Kerem kallesindeki evini basan faşistler, öğretmen kapıyı açarken silahlarını ateşliyorlar. İçen, yığılma isabet eden kurşunlara oraya yığılıp kahyor. Murtaza İçen, ölmüştür.

21 Haziran günü, şehit öğretmen Murtaza İçen için yapılan cenaze töreni, Malatya'da demokratik güçlerin kararlılık ve azimlerini sergiledikleri bir gösteri haline geliyor. Cenaze törenine katılan kalabalık sayısının 10 bin a ması, faşizme karşı güçlerin varlığını ve etkinliğini göstermektedir.

MALATYA YENİ OLAYLARA GEBE

22'yi 23 Haziran a bağlayan gece faşistler bir günlük aradan sonra yeniden görevlerine soyunuyorlar. Bir memurun yine Kerem mahallesindeki evi kurşun yağmuruna tutuluyor. 23 Haziran sabahı faşistler halka ve okullarına girmek isteyen öğrencilerin üzerine saldırıyorlar. Daha sonra Sanat Enstitüsü, taşılı sopalı bir saldırı sonucunda harabeye çeviliyor. Aynı saldırdı faşistler polisine de saldırmışlar, 10 kadar polis yaralanmıştır.

Nihayet 27 Haziran günü patlak veren olaylarla, Malatya'nın yeni bir büyük provokasyona sürüklenmek istendiği ortaya çıkmıştır.

Olaylar, Ticaret Lisesi'nde eğitimi

engellemek isteyen faşist militanlara polis müdahale etmesi üzerine patlak vermiştir. Sayılan üçyüzlü bulan bir grup, kendilerini engellemek isteyen polislerin üzerine ateş açmış, polisten yaralananlar olmuştur.

Çatışma sürerken, daha önce patlayan bir bomba sonucunda ölen Harmit Fendoğlu'nun oturduğu binada yeni bir bombanın patlatılması, olayların nasıl bir tertip olduğunu açıkça göstermektedir. Faşist güçler, yeni tertipler için ölenlerden de yararlanabileceklerini, bi-

linciz halkı tahrik için beylik yöntemler düşüncüklerini açıkça göstermiştir.

Olayları çıkaranların ve elebaşlıklar edenlerin faşistler olduğu herkes tarafından bilinmektedir. İçişleri Bakanı da bunu açıkça söylemektedir. Ancak olayların odağı durumundaki Ülkü Ocakları Malatya şubesi'nin, dinamit fişli vb. bulunduğu için kapatılan yetkililerin, aynı gün Tbb-Der'i de "yasak yasım bulunduğu" gerekçesi ile kapatılman, bir zihniyeti açığa çıkarmas bakımından ilginçtir.

Sosyal Demokrat Dekan'ın yeni marifetleri

YÜRÜYÜŞ okurları, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi dekanını daha önce tanıdılar. Bugüne kadar yaptıklarının tümünü "ilericilik" adına, "özgürlükçü demokrasi" adına yaptığını söyleyen bu şahıs, son günlerde yeniden dikkatleri üzerinde toplamaya başladı.

Okulda kan güvenliğinden söz etmek mümkün değilken, güvenlik kuvvetlerinin de çeşitli engellemelerine rağmen okumaya çabalayan öğrenciler Dekan tarafından keyfi bir biçimde suçlanıp cezalandırılmaktadır. Bir güvenliklini sağlanmasın için direnen basırcan öğrenciler, dekan tarafından, öğrenimi engelledikleri ve kan güvenliğinin tehlikeye düşürdükleri için mahkemeye veriliyorlar! Bunun dışında bir çok ilerici öğrenci de dekan'ın keyfi kararları sonucunda okuldan uzaklaştırılmış bulunmaktadır.

Bu arada cereyan eden kimli olaylar da öğrencilerin gözlerinden kaçmamaktadır. Ellerinde silahları, ilerici öğrencileri açıkça hastaneye sokmayan faşist militanlar, nedense bugüne dek hiçbir cezaya çarptırılmamışlardır. Bunların kimlikleri dekan tarafından bilinmesie karşın, haklarında hiçbir işlem yapılmamaktadır.

Yaptığı işlerde "özerk üniversite" kavramını geliştireceğini iddia eden dekan'ın bu yoldaki "adım" ları da ilginçtir. İlk adım üniversiteye bir karakolun kurulması olmuştur. Bu karakolda 2 komiser ile 60 kadar polis ve iki panzehir görev yapmaktadır. Öğrenciler hergün okullarına girerken tepeden tepeden aranıyorlar. Günün gazetelerinin bile okulu sokulabilmesi mesele oluyor. Bütün bunlar olurken, gerici-faşist öğrencilerin tutumlarının hoşgörü ile karşılanıp adeta desteklenmesi de ilginçtir.

"Özerk ve demokratik üniversite" kavramının geliştirilmesine başka ilginç örnekler de bulunmaktadır. Yönetim kurulundan çıkarılan bir kanarda, öğrencilerin kürsülerle ilgili kuralmaları yasaklanması, ilişkinin ancak dekanla kurulabileceği belirtilmiştir. Bu kararlar, öğrencilerin kürsülerde görev yapan ilerici-demokrat öğretim üyeleri ile ilişkilile kesilmek, öğretim üyesi-öğrenci bütünlüğü koparılma istenmektedir.

İşte size bir "sosyal demorak" dekan. Kimbilir, belki de "sağ sosyal demorak"tır!

YÜRÜYÜŞ

Sanbi. Yürüyüş Yayıncılık Ltd. Sti. adına Nihat SARGIN • Genel Yayın Yönetmeni: Zeki KILIC • Yazı İşleri Müdürü: Metin CULHAOĞLU • Teknik Sekreter: Bülent ARTANLI • Yönetim: Köknar Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA Tel: 17 45 81 • İstanbul Bürosu: Piyerloti cad. 21/1. Cemberciçe - İSTANBUL Tel: 26 35 67 • Abone Koşulları: Yıllık 200, 6 aylık 100, TL. Avrupa, 6 aylık 250 TL., Yıllık: 500 TL., Amerika: 6 aylık 325 TL., Yıllık: 650 TL., Avustralya - Japonya: 6 aylık: 400 TL., Yıllık: 800 TL. • Posta Çekti: YÜRÜYÜŞ Dergisi 100234 • İlan Koşulları: Arka Kapak (Franko) 15.000 TL., Arka Kapak (Siyah beyaz): 12.000 TL., İç sayfa: 10 sayfa sütun santimi: 40 TL., Yayın İlanları: % 50 indirilmiştir. • Baskı: Daily News Web-Ofset İşletmeleri • Kapak: Uğur ÖZKAN

GELİŞMEK İÇİN DEĞİŞTİRMEK GEREK

Metin ÇULHAOĞLU

Çevresini etkileyip değiştirmeyen, kendisi de gelişemez. Bilimsel sosyalizmin temeli olan tarihsel maddeciliğin ortaya koyduğu gerçeklerden biri bu. İnsan, doğa ile ilişkisi içinde. Doğayı etkiliyor. Doğayı etkileyip değiştirdikçe, kendisi de gelişiyor. Geliştikçe, doğayı daha çok etkiliyor. Doğa üzerinde daha büyük bir egemenlik kuruyor.

Tarihsel maddeciliğin ortaya koyduğu bu gerçek, yalnızca insan-doğa ilişkileri için geçerli değil. Gerçi üzerinde yeterince durulmuyor, ama aynı gerçek, siyasal hareket, siyasal mücadele için de eşit ölçüde geçerli. Siyasal harekette, çevresindeki insanların düşüncelerini etkileyip değiştiremeyen "sosyalistler" bir adım bile öteye gidemiyorlar. Hayattan kopuk bir sosyalizm, pratikten kopuk bir bilinç olamayacağı için. Bu nedenle medreselik kitap kurtları gerçek sosyalistler olamıyorlar. Böylelerinden sosyalist değil, papağan oluyor.

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Boran'ın vurguladığı bir nokta var. "Kitlelere asıl verilmesi ve yerleştirilmesi gereken şey, tüm olay ve olgulara bilimsel sosyalist açıdan - sınıfsal açıdan - bakabilme, izah ve çözümler getirebilme veya getirilenleri anlayabilme yeteneğidir, ve bunun sonucu olarak verilen somut koşullarda bilimsel sosyalist açıdan doğru tavırların alınabilmesi, doğru davranış ve eylemlere girişilebilmesidir. Sosyalizmi öğrenmek ve 'bilmek' bu demektir. Ve ancak bu anlam ve biçimde sosyalist olduğumuz zamandır ki, sosyalizm sadece zihinsel düzeyde bir fikirler sistemi ve inanca olmaktan çıkar, insanların gösterdikleri tepkilerde, giriştikleri eylemlerde maddesel güce dönüşür. Kitlelerde bu dönüşüm olduğu zaman, tarih değişir." (Sosyalistler ve CHP, YÖRÖYÜŞ, Sayı: 151)

TİP Genel Başkanı Boran'ın bu sözleri üzerinde uzun uzun düşünmek gerekiyor. Daha da açarak ve ayrıntılarına inerek. Örneğin "tüm olay ve olgulara böyle baktığını iddia eden çok kişi var. Gerçekten böyle mi bakıyorlar? Öyle ise çevrelerini etkilemekte neden bu ölçüde yetersiz kalıyorlar? Bunlar, tartışılması gereken sorular.

Önce Türkiye'de kendini sosyalist sayanları ele almak gerekiyor. Sonra da bunların kafalarını iç döşemesini incelemek. Pek çok "sosyalist" aydının kafasının içine yönelik böyle bir gözlem, hemen şu sonucu veriyor. Bilimsel sosyalizm, bunların kafalarının içindeki farklı ve sosyalizme yabancı düşüncelerin yanına bir misafir olarak gelmiş. Yeni bir misafir ya da bir sığıntı. Bilimsel sosyalizm, kafanın içindeki diğer düşünceleri silip süpürmemiş. Kafayı bitünü ile değiştirmemiş. Kafanın içinde, bunlarla birlikte oturuyor. Hep birlikte geçinip gidiyorlar. Kafalarda kemalizm, popülizm, milliyetçilik, CHP'cilik vb. var. Bütün bunların yanına bir de sosyalizm.

Bu düşünce bulamacı, sosyalist hareketin tarihindeki pek çok "kadro" için ge-
hrpsinden öte kısırlığı yaratan unsurlar arasında böylesine bir kafa yapısının hiç kuşkusuz önemli yeri var. Böyle bir kafa yapısı ile "tüm olay ve olgulara sınıfsal açıdan bakabilme" mümkün değil. Bir tek çözüm var: Sosyalizmin, kafanın içindeki diğer tüm misafirlerle yol vermesi. Onların tümüne egemen olması da değil, tümünü yok etmesi.

Peki, bu nasıl olacak? Sosyalizm nasıl sosyalist' kafaların tek ve mutlak egemeni olacak? İnsanla doğa arasındaki ilişkiler, bu sorunun yanıtını da ortaya koyuyor. Doğayı etkileyip gelişen insan gibi, sosyalistler de ancak çevrelerini etkileyerek bilinç, düşünce ve deneyimlerini geliştirebilirler. Başkalarını değiştirerek kendilerini geliştirebilirler. O halde, sırada, "hangi araçla" sorusu var.

Tek bir araç, tek bir yol var: Politik çalışma. Türkiye'de en az bilinen, en az kullanılan silah. Sosyalist harekette, bu silah bilinmediği, kullanılmadığı için mücadele tarihinin birikim ve deneyimleri kısırlaştırıyor, papağanlık tohumları ortaya buraya ekiliyor. Bu silahı kullanmadıkları için başkalarını etkileyip değiştiremeyenler, kendilerini de geliştiremediler.

Politik çalışma, ama nasıl? Hangi koşullarla? Bu soruların yanıtını getirecek iki ipucu var. İki hayatı koşul. Bunlardan birincisi, sosyalizmin, yalnızca belirli sıcak dönemlerde değil, yaşanan her gün, durgun ya da hareketli her dönem için bir sevk ve heyecan unsuru olabilmesi. Böyle bir heyecan olmadan, sosyalizm için böyle bir çalışma durmadı ve nihayet bunu her saat iliklerinde hissetmeden politik çalışma olmaz. Yalnızca, yavaş savma olur.

İnsanların sosyalizme bağlılığının, inancın ve kararlılığının çeşitli ölçütleri var. Ve Türkiye'de sosyalist hareket ilginç bir özelliğe sahip. Belki de dünyanın başka hiçbir ülkesinde görülmeyen bir özellik. İnsanların sosyalizme bağlılığının, inancın ve kararlılığının neredeyse tek ölçütü hapisane ve işkence

olmuş. İnsanların kaç kişiyi etkilediği, kimleri sosyalist yaptı, nereleleri örgütlediği geri planda kalıyor. Sözkonusu olan, neredeyse yalnızca işkenceye dayanılıp dayanılmadığı, hapisanede dağıtılıp dağıtılmadığı. Türkiye de ölçütün bu tek yanlılığı nereden kaynaklanıyor?

Yine tek kelime ile politik çalışma fakirliğinden. Politik çalışma gelişmemişse, günlük hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelmemişse; bilinç, inanca ve kararlılığın tek ölçütü hapisane, işkence ya da "kavga ustalık" olur. Ve bundan da önemli bir gerçek var: Günlük politik çalışmaya dökülmeyen, politik çalışma ile bilinmeyen ve "güç dönemlere" saklanan bir heyecan ve coşku, her zaman kısır ürünler verir. Fire oranı artar. Dağılımlar, çözümler çoğalır. "Sol memenin altındaki cevahir"i en güç dönemlerde bile karartmayanların, mutlaka ve mutlaka en olağan dönemlerde bile azim ve coşkularını koruyabilenlerden, günlük politik çalışma içinde yoğunlanırlardan çıkması, bunu açıkça gösteriyor. Unutulmamalı: Direnc, bir inat meselesi değil. Kesintisiz bir bilinçin ve coşkunun ürünü.

Birincisi, bu. Politik çalışma için önce sürekli bir heyecan ve coşku olmalıdır. Ancak, önemli olan bir ikinci nokta daha var: Öncü kadrolarla çalışanlar arasındaki bağların, köprülerin kurulabilmesi. Bu olmadan, yalnızca "yiğitlere ulaşma" edebiyatı yapılır. Somutluktan, dolayısıyla hayattan giderek uzaklaşılır. Peki, yiğitlere uzanan somut köprü nerede?

Bu köprüyü, yiğitlerin içinden sıvılen politikleşmiş ama bilinçsiz unsurlar oluşturuyor. Sorun, bunlar aracılığı ile yiğitlere ulaşabilmek. Yiğitleri, bu unsurlar aracılığı ile kazanabilmek. Ancak burada bir başka önemli sorun daha ortaya çıkıyor: Sosyalist kadrolar, yiğitlerin içindeki bu politikleşmiş unsurlarla karışıklıklarında, bir bakıma kendi benzerlerini buluyorlar. Aralarında çok da önemli sayılmayacak nice farklılıklar var. Her ikisi de kafalarına sosyalizmi ek bir misafir olarak almışlar. Her iki kesimin kafasında da, sosyalizm, yabancı düşünce tortularının yanına bir yere sahip. Sosyalist kadroda, bilimsel sosyalizm daha ağır basıyor, ama kesin egemen değil. Yine de politikleşmiş unsura kıyasla, sosyalist kadronun kafası daha homojen bir niteliğe sahip. Politikleşmiş ama bilinçsiz unsura ise, kafanın içindeki misafir sayısı hem çok fazla, hem de bunların hepsi içiçe geçmiş durumda. Bir köşede sosyalizm var. Diğer köşelerde ise CHP'cilik, goşizm, kemalizm, mezhepçilik, milliyetçilik vb. at oynatıyor.

Bu yapıları sonucunda, sosyalist kadro ile politikleşmiş unsur, birbirlerini bir ipte oynayan iki cambaz gibi görüyorlar. Yine bu yapı sonucunda, sosyalist kadro, "bilinç götürmeye" gittiği yerde, bir rakip ya da "can dışmanı" bulmuş oluyor. İpler, kısa bir süre sonra kopuyor. Sosyalist kadro, nutuk atacak daha "bakir" bir kitle aramaya koyuluyor. Politikleşmiş unsurların içindeki etkinliği ve birikimi boşa harcamaya devam ediyor.

Çözüm nerede? Sosyalist kadroların politikleşmiş ama bilinçsiz unsurları bir rakip ya da ayrı bir "siyasi" çizgi" olarak değil, eğitilmeye ve yönlendirilmeye muhtaç kişiler olarak görmeleri ve onlara böyle yaklaşımları çözümün en önemli adımı oluşturuyor. Bunun için de ideolojik yetkinliği geliştirip, dar "siyaset" tartışmalarından kurtulmak, tartışma konularını çeşitlendirmek, somut olgu ve hedefleri vurgulamak gerekiyor. Türkiye'de sosyalist hareketin gelişip güçlenmesinin güvencesi, somutta ve tabanda, bu ikili ilişkide yatıyor. Sosyalist kadro küsüp gitmeyecek. Görelî üstünlüğünden yararlanarak, karşındakinin etkilemeye ve değiştirmeye çalışacak. Kendisi de, ancak bu sayede gelişebilecek. Ancak bu ikili ilişki sayesinde hem politikleşmiş unsurların hem de sosyalist kadroların kafasında halen misafir bulunan tüm tortular silinip yok olabilecek. Daha girişken, daha militan ve ideolojik açıdan daha gelişkin sosyalistler, böyle ortaya çıkacak.

Türkiye'de sosyalist hareket için bir benzetme yapmak mümkün. Yol vermeyen, yol vermesi için açgözlük kesilmesi gereken kesif ormana, çangil denir. Sosyalist harekette, koskoca bir çangılın ortasında küçücük bir alan temizlenmiş. Herkes, bu küçücük alanı almış, ilerlemek için yol açmak yerine habire tartışıyor. Temizlenmiş alanın darlığı, tartışmaların kapsamını da daraltıyor: Faşizm tehlikesi, demokratik güçlerin en geniş iş ve eylem birliği, CHP'nin ne yaptığı, bir sonraki 1 Mayıs'ın nasıl olacağı vb. vb. Somut mücadele alanı genişlemeden, ideolojik düzeyde yeterince gelişemiyor.

Türkiye'de sosyalist hareket, gündemdeki sorunun ne olduğunu biliyor: Baltayı kapıp, çangılda yol açmak. Geçit vermeyen çangılın dört bir yanına saldırılmak. Tabii ki küçücük alanda görevlik edenleri kendi başlarına bırakarak.

DÜNDÜŞÜ OLMAYAN GOÇ İŞÇİ SINIFININ TOPLUMDA AĞIRLIĞINI GİDEREK DUYURMASI. İŞÇİ SINIFININ POLİTİK HAREKETİNİN SÖZDE "ALMAŞIK" LARI BİRER BİRER AÇIĞA ÇIKARTIP YOLUNDA YOROMESİ, EGEMEN ÇEVRELERİ TELAŞA SÖRÜKLÜYOR. BEYLİK YA DA YENİ TÖMİ OYUNLAR, BU GELİŞİMİ DURDURABİLMEK İÇİN PİYASAYA SÜRÜKLÜYOR.

İMTİYAZLI SUÇLULAR

Temelde işçi sınıfının örgütlenme ve politik hareketini engellemeyi, keşniye uğratmayı ve bastırılmayı amaçlayan emperyalist ve yerli işbirlikçi büyük sermaye mihralarının birbir tezgahla ördükleri profesyonel cinayetler, şiddet terör, ve terip mekanizmaları, sistematik bilinçli bir mantıkla kurşunda, faşist bir darbe şartlarını indirmeye çalışıyor...

Geçtiğimiz haftaya dayanan olaylar dizisinin son halkası, bu yargıyı bir kez daha doğrulamakta gecikmedi.

Ve azınlıklar oraya vardırı ki, profesyonel cinayet şebekelerinin yol ve yöntemleri, faşist tirmanşın kendi mantıklı sorgusunun sahneleri haline getirdi.

Nasıl ki, cinayet erbapları, kan kusturdular tabancalarını işledikleri cinayetten sonra bir köşeye atarlarsa, Türkiye'deki faşist ihaleci yüklenenler, aile bütümünden seçtikleri fotoğrafları iptal etmeye başladılar...

Doğu ve Güneydoğudaki tahrik için Malatya Belediye Başkanı Hamit Fendoğlu nasıl gözden çıkarıldıysa, gelişmelerin basamakları yeni yeni fotoğrafları iptalına kadar vardırı ki...

Yeni tahrikler için 12 Mart rejiminin

görevlerine bir miktar kıymak gerekiyordu. Sıra ordunun tahririne gelmişti...

VATANA KİMLER SAHİP ÇIKIYOR

Doğrusu bu ya, Türkiye Cumhuriyetinde kimin ne kitap okuduğunu bilecek kadar görevini hakkıyla yapan, boğazdan geçen "rus" gemisine bakın gülmeyen "komünistleri" izleyecek kadar görevinin bilincinde olan "İstihbaratçıların" ne yaptıkları üzerindeki meraklar da yoğunlaşmaya başladı Türkiye'de.

Geçtiğimiz hafta Cumhuriyet gazetesinde yer alan bir yazıda "İstihbaratçıların" için şöyle bir satır da vardı:

"İç güvenlik istihbarat kaynaklarının da önyergaz çalıştığını söyleyebilmek zordur..."

Gelişmelerin bütün olumsuzluklarına karşın belki de tek olumlu yam, bu "İstihbaratçıların" artık kamuoyuna da malum hale gelen fonksiyonlarıdır.

Başkentte artık dolmuşlarda "Kars kalesine kızıl bayrak çekme" hikayesi ve bununla nelerin amaçlandığı konuşulur hale gelmiştir.

— Acaba kimler Süleyman Demirel'in kulağına 'Canım hükümeti düşürmek

Dış ekonomik ilişkilerde özel kesim önceliği

Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu, dış ekonomik ilişkiler alanında yeni düzenlemeler öngören bir kararnama hazırladığını açıkladı. İngiltere'de çıkan "Financial Times" gazetesine bir demec veren Maliye Bakanı, yeni düzenlemeye ilişkin ayrıntılı bilgi vermedi. Ancak, "İhracat yapan" sanayicilerin yabancı bankalardan doğrudan borçlanabileceklerini vurguladı. Maliye Bakanı'na göre, sanayicilere bu olanığın tanınması, Türkiye'nin sanayi ürünleri ihracatını arttırmak yolunda önemli bir adımdır.

"Financial Times"ın haberine göre, sanayi çevrelerine yakın kaynaklar, aralarında Koç Holding, AEG ve otomotiv firmalarının bulunduğu bazı üretici kuruluşların ihracat finansmanı için görüşmeler yaptıklarını belirtmekteydir. Sanayicilerin, ithal girdilerinin döviz gereksinimini ihracatla karşılamaya hazırlanacakları kaydedilmektedir.

Yabancı bankalar, ihracat yapan Türk sanayicilerine kredi açmayı bir süreden beri önermekteydiler. Yabancı bankalar, "satışta ödeme önceliği" esasına göre kısa süreli ihracat finansmanına katkıda bulunmaya hazır görünmekte idiler. Buna göre, bir ihracat bağlantısı yapıldığında, Türk satıcıya kredi açılacak, kredinin geri ödemesini ise yabancı alıcı yapacaktı. Türk satıcıya açılacak kredi, bu satıcı tarafından gereksinimi olan ithalat için kullanılacaktır.

Yeni düzenleme, sanayinin finansman darboğazını çözüm getirme yolunda oldukça ileri bir kapitalist anlayışı sergilemektedir. Bu arada beraberinde ağır bir bedel de getirmektedir. Kamu, önemli bir döviz kaynağı üzerinde denetimini yitirmektedir. Özel kesim, gerçekleştirdiği ihracattan kazanılan döviz bütünüyle kendisi için kullanabilecektir.

Böyle bir düzenlemenin, Türkiye'nin dışa bağımlı sanayiinde yapısal bir değişiklik gerçekleştirileceği yolundaki sözlerden geri çekilme anlamına geldiği endişe doğuruyor. Bütün öncelikler, mevcut sanayinin finansman sorununa tanınmıştır. Uluslararası finansman kuruluşları ile sürdürülen görüşmeler de bu doğrultuda gelişmektedir.

Birleşik Amerika'nın en büyük iki ticari bankasından biri olan Citibank ile sürdürülen görüşmeler ilginçtir. Citibank, uluslararası para piyasalarında faiz oranlarının hızla düştüğü bir ortamda, yüksek faiz ödemeye hazır Türkiye pazarını ele geçirmek için yoğun bir çaba içindedir. Türkiye'ye yeni kredi açmak ve borçlarını eritemek için oluşturulan konsorsiyom içinde önde görünmektedir. Bunun dışında kendi başına da kredi açmayı önermiştir.

Citibank'ın açacağı kredinin tutarı henüz belirlenmemiştir. 100 milyon dolardan başlanmış, 150 milyon dolara çıkmıştır. Bugün ise, 150 milyon dolar mı, 250 milyon dolar mı pazarlığı sürmektedir.

Citibank'ın girişimlerinin ilginçliği, kredinin tutarından çok biçimine

ilişkindir. Kredi, Citibank tarafından krediye değer bulunan kuruluşlara büyük bölümü geçmiş ithalat borçlarının ödenmesinde küçük bölümü ise yeni ithalat taleplerinin karşılanmasında kullanılacaktır. Böylece, yabancı bankalar ile özel kesim kuruluşları doğrudan ilişkisi girmiş olmaktadır. Ancak, açılan kredi bundan yararlanılan özel kuruluşların yanısıra Devlet tarafından da garant edilmiştir.

Devletin yükümlülüğü altında olmakla birlikte, kredi olanaklarından özel kuruluşları yararlandırma girişimlerinden biri de Dünya Bankası'na aittir. Dünya Bankası, proje kredilerinin yanısıra, büyük bir olasılıkla Eylül ayında Türkiye'ye 100-150 milyon dolar arasında program kredisi sağlayacaktır. Ancak Türkiye, bu krediyi de dilediği gibi kullanamayacaktır. Yeni ithalat taleplerinin karşılanmasına gidecek kredi için Dünya Bankası uzmanları mal düzeyinde belirleme yapmışlardır. Belirlenen malların bir kısmı kamu, bir kısmı ise özel kesimin gereksinimidir.

Kamunun, giderek hızlanan bir süreç içinde ithalat üzerinde denetimi yeni yabancı finansman kuruluşları ile birlikte özel kesime devretmekte olması, sanayi sermayesinin egemenliğini kopuzcasına perçinlemeye yöneliktir.

KORKU DAĞLARI BEKLİYOR

Mesut ODMAN

Lefkoşa'nın birçok siyasal çekişmeye konu olmuş Ercan Havaalanına inince ilk dikkatli çeken görüntülerden biri bayraklar oluyor. Alanın her yanında Türkiye'nin, karşı tarafta da Yunanistan'ın bayrakları görülmüyor. 1959 tarihli Zürih Anlaşımında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bir bayrağı olduğu, ancak bunun yanı sıra iki topluluğun bayram günlerinde Türkiye ve Yunanistan bayraklarını da kullanabileceği yazılı. Ama bugün Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bayrağına ne Adaların deyisiyle "Kuzey Kıbrıs'ta, ne de Lefkoşa'nın çeşitli yerlerinden görülebildiği kadarıyla "Güney Kıbrıs'ta rastlamak mümkün.

Bayraklarla başlatılan, başka şeylerle sürdürülüyor. Lefkoşa'nın alanlarında, sokaklarında, amtlara, zaferin 'süngünün ucunda' olduğunu söyleyen vezir ve "resmi" duvar yazılarıyla. Bir de, Lefkoşa'nın orta yerinde, her gün sabahın kör karanlığında, madeni gümbüllerle ortaltığı birbirine katan müezzin, İslam dininin ne kadar etkili olduğunu bütün rumlara kanıtlanmış oluyor. Böylece, sak sak söylendiği gibi, Osmanlı ataların yaptığı hataya düşülmemiş, Türk ve İslam örf ve ananeleri muhafaza edilmiş, bununla da kalmamış, bir de üstelik sabah tatl uykusunda küffarn zihnine naksedilmiş oluyor.

ÜRETEMİYEN, ÜRETTİĞİNİ SATAMAYAN BİR EKONOMİ

"Zafer süngünün ucunda" olsa ya da ezanı muhame-dük kafirin kulağında çın çın ölse de ne süngü karnı doyuruyor, ne de ezan. Süngüden ve ezandan, her şeyden önce yeme, içme, giyinme, barınma gereksinimlerini karşılamak zorunluluğu var. Bilin ve hayatın kantladığı bir zorunluluk.

Büyük bir bölümü Lefkoşa'nın Haspolat diye bilinen sanayi bölgesinde olmak üzere, 1974'ten sonra Rumlardan birçok sanayi kuruluşu kalmış. Evlerin, dükkanların, meyve bahçelerinin yanı sıra değişik ürünler üreten fabrikalar. Başlangıçta, bir yandan yukarıda sözü edilen zorunluluğun gereği olarak, ama bir yandan da "Rumlar yapar da Türkler yapamaz mı" denilerek hemen bütün fabrikalar işletmeye açılmış. Burada ışığın bir gerekçeden daha söz ediliyor. Kuzey Kıbrıs'ta kötü bir sözcük olan "ganimet" yerine yeni ve o kadar kötü görünmeyen bir başka sözcük yaratılmış. "Bulutnu" deniliyor. Bu fabrikalar ve içlerinde makine-ekipmanlar da bulunduran sayılamasız diye bir an önce el konularak işletmeye geçilmiş. Ama hem pazar sorunu, hem teknik bilgi ve beceri eksikliği, bütün bu işletmelerin son derece düşük kapasitelerde çalıştırılmasını zorunlu kılıyor. Birkaçı dışında hemen hemen bütün bu işletmeler yüzde 20-25 kapasiteyle çalışıyor. Hatta bazıları hiç çalışmıyor, sadece kurulu makinelerin aşar bakımını yapıyor.

Büyük bir bölümü Lefkoşa'da, bir bölümü de Magosa'da bulunan bu fabrikalar, 1975 yılında bir kamu kuruluşu niteliğinde kurulmuş "Kıbrıs Türk Sanayi İşletmeleri Holding Ltd. Şti." tarafından işletiliyor. Şirketin işletme sermayesinin yüzde 50'si "Kıbrıs Türk Cemast Meclisi Kümelerle Fonu" nun elinde. Sermayenin ötekisi yarı Sınisbank (yüzde 20), Makine Kimya Endüstrisi (yüzde 10), Pet-Kim (yüzde 5), T. Zirai Donatım Kurumu (yüzde 5), T. Süt Endüstrisi Kurumu (yüzde 5) ile Et ve Balık Kurumu (yüzde 5) tarafından paylaşılmış. "Holding" in kuruluşundan sonra tesis sayısı azaltılarak bir bölümü özel sektöre devredilmiş. 1976 sonunda da 20 kuruluş daha özel sektöre bırakılmış. Böylece, başlangıçta rastgele parçalanması önlenen sanayi "buluntuları"nın, planlı bir biçimde özel ellere verilmesi gerçekleştiriliyor.

Sanayi Odasına kayıtlı, 5 ve daha fazla işçi çalıştıran 860 işyeri var. Bunların büyük bir bölümünün "Sanayi Holding" ve kooperatifler elinde olduğu söyleniyor. Kıbrıs'ta Türk kapitalistleri 1958'den sonra sanayi alanına girmeye başlamışlar. 1958-1964 yılları arasında tekstil ve besin sanayii (un, meyve, sebze, vb.) dallarında Türk kapitalistlerinin yatırımları olmuş. Bu kapitalistler 1964-1974 yıllarını rum kapitalistlerinin "siyasî ve ekonomik ambargosu altında gelişmelerinin durduğu dönem" olarak görüyorlar.

Ticaret Odasına kayıtlı 1800 tüccarın 500'ü ihracatçı. Bu ticari işletmelerin büyük bir çoğunluğu iki-üç kişi çalıştıran küçük işletmeler. Aslında, "Kuzey Kıbrıs'ta ticaret burjuvazisinin egemen durumda olduğunu söylemek mümkün. Özellikle, 1974'ten sonra "buluntuları" n dağıtılması yoluyla ticaret burjuvazisinin palazlandığı görülmüyor. Bu dağıtım sırasında yüksek bürokratların kendilerine ve yakınlarına önemli çıkarlar sağladığı yolunda ilenile örgütlerce kanıtları ortaya atılmış. İlgincidir, Ticaret Odası da "buluntuları" n ehil olmayanlara dağıtıldığı, bugünkü ekonomik sıkıntıların bir nedeninin bu olduğunu ileri sürüyor.

Tarım alanında da "Cypfinvex" adı altında ve yüzde 90 dolayında "kamu payı" ile kurulan bir türengül paketleme işletmesi, Avrupa ve Arap pazarlarına önemli sayılabilecek gücüde ihracat yapıyor. Ancak

Kıbrıs halkı pek çok meyve ve sebze bulamıyor. Kıbrıs'lı çocuklar birkaçı dışında hemen bütün meyveleri sadece ders kitaplarında görüyorlar.

"Kuzey Kıbrıs" in dış ticaret açığı 1975'ten 1976'ya yüzde 269 oranında artış göstermiş. Ancak, dış ticarete Türkiye'nin payında bir azalma eğilimi gözlemleniyor. Dış ticaret açığında Türkiye'nin payı 1975'te yüzde 84 iken, 1976'da yüzde 53'e düşmüş.

ÜCRETLER, ENFLASYON, İŞSİZLİK

Aslında "Kuzey Kıbrıs" a ilişkin istatistik veriler yok denecek kadar az. Ancak bir takım tahminler yapılabilir. Örneğin, Ticaret Odasının tahminlerine göre, 1974'ten sonra Gayri Safi Millî Hasıla'nın yıllık artış hızı ortalama yüzde 2,5 dolayında. 1964-74 döneminde bu hızın yüzde 8 dolaylarında olduğu tahmin ediliyor. Yine aynı tahminlere göre, yıllık enflasyon hızı 1974 öncesinde yüzde 10 dolaylardayken, bugün yüzde 50'ye ulaşmış durumda. Fiyatların düzeyi de çok yüksek. Örneğin, Lefkoşa'da konut kiralama Ankara'dan aşağı kalmıyor.

Ücretlerin düzeyine ilişkin sağlıklı veri yok. Ancak, sanayi işçilerinin önemlice bir bölümünün istihdam eden "Sanayi Holding" te ücret düzeyleri şöyle: 1976'da ortalama 2.500 TL. olan ücretli personelin aylık brüt geliri 1977'de 3.000 TL'ye yükselmiş. Aynı yıllar için maaşlı personelin aylık geliri ise 3.000 - 3.500 TL. dolayında. 1977 yılı sonunda toplu sözleşme yetkisini kazanan İlerici "Devrimci Genel-İş Sendikası" 1978 başlarında imzaladığı toplu sözleşmeye yüzde 42 oranında ücret artışı sağlamış. Bugünlerde kesinleşmesi beklenen aşar ücret için ilk karar günlük 120 TL.

Bunların yanı sıra, işsizlik de hızla artıyor. Çalışma Bakanlığının kayıtlarına göre Mayıs 1978 sonundaki kayıtlı işsiz sayısı bir ay önceye oranla yüzde 34, geçen yılın Mayıs ayı sonuna oranla da yüzde 81 artış göstermiş. Mayıs 1978 sonuna kadar Çalışma Bakanlı-

ğı'na bildirilen boş iş sayısı ise aynı tarihteki işsiz sayının ancak dörtte biri kadar.

Artan işsizlik "Kuzey Kıbrıs" ılı işçilerin başka ülkelerde çalışmak zorunda kalmalarına yol açıyor. Bugün "Kuzey Kıbrıs" için de bir 'göçmen işçiler' sorunu ortaya çıkmış durumda. Örneğin, işçi göçünün önem kazandığı ülkelerden biri olan Libya'da Kıbrıs'lı işçiler önemli sorunlarla karşılaşılıyor. Libya'daki Kıbrıs'lı göçmen işçilerin en büyük sorunlarından biri, ücretlerinin üç-dört ayda bir, o da grev ya da başka tür dirençlerle alabilmeleri ve bu olaylar sırasında baskı ve saldırılara karşı karşıya kalmaları. Kıbrıs başında "Libya'daki Türk İşçilerin Dranı", "Grev Karşı Silahlı Askerler" gibi başlıklara artık sık sık rastlanıyor.

"ANAVATAN"IN YARDIMIYLA...

"Kuzey Kıbrıs" birçok bakımdan, Türkiye'nin çok küçük ve çok kötü bir kopyası durumuna getiriliyor. Yamlarıyla, kurumlarıyla, yaratılan sorunlarıyla. "Türkiye Büyükelçiliği Yardım Heyeti" diye anılan bir kurum, Türkiye'de Kıbrıs İşleri Koordinasyon Kuruluna bağlı olarak çalışıyor; Türkiye biçiminde her yıl konacak ödenecek teknik ve aynî yardım, ayrıca İvedi durumlarında, proje arama görevi olmak üzere 1 milyon TL. yardım sağlayabiliyor.

Türkiye'den sağlanan "yardım"lardan biri de nüfus yardımı. "Kuzey Kıbrıs" ın nüfusu 160 bine yakın tahmin ediliyor. Yine tahminlere göre, 20 bin dolayında asker var. Bir o kadar da Türkiye'den gönderilmiş göçmen bulunduğu sanılıyor. Türkiye'den gelen göçmenler önemli sorunlar yaratıyorlar. Bir kez, genellikle, Türkiye'de de üretici bir yaşamdan kopuk topluluklar gönderiliyor. Bunlar, çoğu yerde Kıbrıs'ta devletten aldıkları 1.200 TL. dolayında para yardımıyla, hazır yiyecek geçiyorlar. Daha doğrusu, geçilmiyorlar ve buradan bir takım sorunlar doğuyor. Hırsızlık, adam öldürme gibi adı suçlar çoalıyor.

SÖZ

HER ÇARŞAMBA YAYIMLANIR

KTÖS Genel Sekreteri gazetemize özel demeç verdi

«CTP Moskova çizgisinde ve AKEL paralelinde bir partidir»

DEV-İŞ yöneticilerinin bir bölümü CTP güdümünde işçi alehleri bir politika gütmektedir.

Maoculuk: Her Yerde Emperyalizmin Hizmetinde

KULLANANIN E

Sosyalist hareketi durdurmaya, engellemeye, sabote etmeye çalışan akımlar arasında, ideolojik öz açısından eski-yeni ayrımı yok. İşçi sınıfının politik hareketinin karşısına yüzyıl önce çıkarılan gönlülerle, bugün çıkarılanlar arasında öзде bir farklılık yok. Farklılık, yalnızca biçimde. YORUYOŞ'un daha önceki sayılarında belirtildiği gibi, yüzyıl önce Marks ve Engels'in karşısına peruk ve bastonları ile çıkıp, "bu koşullarda" işçi sınıfının bağımsız politik hareketine gerek olmadığını söyleyenler, yüzyıl sonra, işçi sınıfı sosyalistlerinin karşısına kravat, ceket ya da parka ile çıkıyorlar. Terminoloji olarak söyledikleri arasında fark olabilir. Ama öz, kesinlikle aynı. Tek kelime ile: "Bekleyin, sonra..."

Burjuva ideolojisi, biçim ve terminoloji olarak kendini yenileyebiliyor. Buna kuşku yok. Ama, burjuva ideolojisinin, kendisini öz olarak yenilemesine olanak bulunmadığını da belirtmek gerekiyor. Bu nedenle burjuvazi işçi sınıfı hareketinin karşısına eskimiş silahları cilalayarak çıkıyama çalışıyor. Evrensel öpekte açığa çıkan, deşifre olan silahlar, tek tek ülkelerin pratiğinde yeniden üretilerek sosyalist hareketin karşısına çıkarılıyor.

Bu iş, belki de beceriyel ustalıkla yapıyor. Ancak, biçimdeki hiçbir ustalığın ve becerinin özdeki eskimişliği örtbast edemeyeceğini de bilmek gerekiyor. Bu nedenle sosyalist hareket, bir yandan karşısına çıkan engelleri yenede evrensel ve tarihsel birikime dayanırken, diğer yandan eskimiş silahların üzerine sürülmeye çalışılan "güncel" cilaları kazımaya çalışıyor.

MARKS, ENGELS VE GÖNÖMÖZ

İşçi sınıfının sendikal hareketi ile politik hareketi arasındaki ilişkiler, öden beri tartışma gündeminde yer alan sorunlar arasında. Bugün, revizyonizmin ve oportünizmin önde gelen temsilcilerinin ideolojik çabalarının başında, en genel anlamda Lenin'i Marks ve Engels'den ayırma girişimleri geliyor. Hangi konularda? Hemen hemen her konuda. Bilimsel sosyalizmin tarihsel bütünlüğünü bozmaya çalışanlar, her konuda olduğu gibi, sendikal hareketle politik hareket arasındaki ilişkiler konusunda da Marks ve Engels'i Lenin'in karşısına çıkarmaya çalışıyorlar.

Sendikal hareket ile politik hareket arasındaki ilişkiler sözkonusu olduğunda, en başta yapılan bir büyük çarpıtma var: İşçi sınıfının sendikal hareketinin gerek politik bir nitelik kazanması, bu hareketin kendi başına politik hareketin yerine geçebileceği olarak çarpıtılıyor. Bir başka deyişle, sendikal hareketin politik nitelik kazanması, "politik hareket haline gelmesi" biçiminde çarpıtılıyor. Anarkosindikalizmin temelinde bu var. Sendikaların politik işlevler kazanabileceğini söyleyen Marks ve Engels'in karşısına, işçi sınıfının politik görevlerinin odağı olarak Parti zorunluluğunu vurgulayan Lenin'i dikme çabalarının altında da bu var.

Marks, 1871 Kasım'ında F. Bolte'a yazdığı mektupta, sendikal hareketin politik bir nitelik kazanması izeren duruyor. (Marks, Seçme Yazışmalar s: 328-329) Bu noktada açıklık için önce tarihsel, sonra da nesnel kimi özellikler üzerinde zorunluluğu ortaya çıkıyor.

Önce tarihsel durum. Marks ve Engels, burjuva devrimler döneminde yaşadılar. Bir başka deyişle, Marks ve Engels'in döneminde heniz barutunu bitiniyle tüketmemiş burjuvaziye karşı, köylülük başta olmak üzere en geniş emekçi kitlelerle ittifak sorunu ve bu sorunun ortaya koyduğu ideolojik görevler yeterince ağırlaşmış değildi. Sosyalist harekette yandaş güçler çoğaldıkça, hareketin teorik görevlerinin arttığını ve karmaşıklaştığını unutmamak gerekiyor. Teorinin önemi ve teorik çözümleme zorunluluğu, mücadeledeki güçler arasındaki ilişkiler karmaşıklaştıkça artıyor. Teorinin önemini, tüm sınıfları kapsayan teorik çözümlerinin taşıdığı ağırlığı vurgulamak için önce bu nesnel durumu belirtmek gerekiyor. Bu koşulların, Lenin döneminde en ölçüde değiştiğini ayrıca belirtmeye gerek yok.

MARKS VE ENGELS,
SENDİKAL HAREKETİ ABARTMADI

İkinci olarak, çok daha büyük bir önem taşıyan nesnel durum üzerinde durmak gerekiyor. Evet, Marks ve Engels'in dönemi, tarihsel olarak Lenin'in döneminden farklı idi. Ama bu farklılığa karşın, Marks ve Engels, hiçbir zaman, sendikal hareketi, ne kadar ge-

lişkin olursa olsun, bizatihi politik hareketin kendisi olarak görmediler. Marks ve Engels'de, gelişkin bir sendikal hareketin, politik hareketi yaratabileceği görüşünü bulmak mümkün. Ama en gelişkin sendikal hareketin, politik hareket olduğu görüşünü bulmak kesinlikle mümkün değil. Marks'ın sendikal hareketin politik bir nitelik kazanması konusundaki görüşlerini istisamar etmeye çalışanlara karşı, Lenin şunları söylüyor:

"Bazılarının sandığı gibi, Trade Unionculuk (sendikacılık M.Ç) politikayı tamamen reddetmez. Trade Unioncular her zaman bir miktar siyasi propaganda yapmışlar, siyasi nitelikte mücadele yürütmüşlerdir, ama sosyalist mücadeleye yanışmadan" (Lenin, Ne Yapmalı, Sol Yayınları, s:41 dipnot)

Burada, en ilerici bir sendikacılık politikasının bile, sosyalist mücadeleye olamayacağı açıkça ortaya çıkıyor. Peki, neden böyle? Sendikaların tabanlarının bileşimi bir yana. Bunun dışında çok açık bir cevap, çok açık bir neden daha var. Tabii bilimsel sosyalizmin haberi olanlar için. Bunu şöyle özetlemek mümkün. Sosyalist hareketin özelliği, politika ile bilimi birleştirebilmesi. Dar anlamda "bilimsel politika" yapması değil. En geniş anlamda bilimi, politikaya yanışabilmesi. Sosyalist hareketle politikayı burjuva partilerinin taşra politikasından ayıran nokta burada. Sendikal hareketteki cambazları, sosyalist önderlerden ayıran nokta da burada. Bilim olmadan politik olur. Ama bilim olmadan bilimsel sosyalist politika olmaz. Sosyalist hareketin teorisi ve teorî taşıyıcıları aydınların rolü de burada ortaya çıkıyor.

Aydın düşmanlığı, bunun için bilimsel sosyalizm düşmanlığı anlamına geliyor. Teorî düşmanlığı, bunun için ilkesiz ve bilimsiz sendika cambazlarının başlıca silahı oluyor. Tek kelime ile, sosyalist görünüp gerçek sosyalizmden kaçmak için.

Şimdi, bunun kanıtlarını ortaya koymak gerekiyor.

BİLİMSEL SOYUTLAMA OLMADAN,
SOMUT POLİTİKA OLMAZ

İnsanların somut gerçekleri her gün, her an yaşadıkları ile bunların temelinde ve özüne inebilmeleri çok farklı olaylar. Somut gerçeklerin altındaki genel yasaları bulmadan, bilimsel politika olmaz. Bu nedenle, somut gerçekleri yaşayan işçiler, kendi başlarına bilimsel sosyalizme ulaşamıyorlar. Ve yine bu nedenle işçi sınıfı, bilimsel sosyalizmden ve politikadan koparmak isteyenler, söзде temsil ettikleri "kitle"yi, aydınlardan koparmak, dolayısıyla teoriden ayırmak istiyorlar. Pratikte uyruyerizim (işçi dalkavukluğu) biçiminde ortaya çıkan akımların öünde bu var. Öзде, bilimsel sosyalizm düşmanlığı var.

Uluslararası işçi sınıfı hareketinin önde gelen isimlerinden Fransız Marksist Georges Cogniot şunları söylüyor:

"Marks, olguları ve somut durumları betimlemekte yetinseydi, örneğin kapitalistlerle işçiler arasında kabalıktan, doğru, görünüşte demokratik hatta dostça bir tutuma kadar gidebilen son derece çeşitli ilişkileri saptardı. Ama bu ilişkilerin öünü oluştururan şey, gene de değişmez. Bu, sömürüdür. Rejimin bu öünü ortaya koymak için, sıkı bir teorik tahlil, sistemin yasalarını ifade eden *soyut* kavramlar gerekiyordu. Hangi bilime bakılırsa bakılınsa, yasa olarak, duygularla algılanmış tek bir yasa bulunmayacaktır. Yasaları saptamak için, gerçekliğin daha derin bir katmanını yanıştan bilimsel soyutlama kullanmak gerekir" (Çağdaşımız Karl Marks, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, s: 109)

Cogniot, bunları bilimsel sosyalizmin ortaya çıkışı için söylüyor. Tarihsel maddeciliğin nüvelerine daha önce ulaşan işçi Joseph Dietzgen'in, teoriyi Marks ve Engels gibi bir bütünlüğe ve sisteme ulaştırmanın nedeni de burada gizli.

Ancak Cogniot'un değeriendirilmesi, eşit ölçüde, bilimsel sosyalist politika için, ideolojik ve teorik mücadele için de geçerli. Sosyalizm'in temel teorik ilkelere çok önce açığa çıkarılmış olması, bir ülkede verilen mücadele açısından kendi başına yeterli değil. Bu ilkelere o ülkenin pratiğinde yeniden üretmek ve izlenecek politikayı saptamak için, bilimsel soyutlama yine gerekli! Somut mücadelede soyut çözümleme olmadan bilimsel sosyalist politika olmaz. Bu yüzden teori ve aydınların işlevi, yalnızca bilimsel sosyalist teorinin doğuşuna ilişkin bir zorunluluk olarak ortaya çıkmadı. Teori ve aydınlar aynı zamanda, sosyalist mücadelenin verilmesinde de zorunlu ve önemli bir işleve sahip. Yine bu yüzden, anarkosindikalizm ve uyruyerizim ile bilimsel sosyalizm birbirinden ayrılıyor. En becerikli sendika cambazlarının ve politika kurtlarının aklı, o çerçeve içinde kaldıkça bir türlü bilimsel sosyalizmi kavrayamıyor.

SENDİKALİZM VE MİLLİYETÇİLİK

Bu genel anlamda, milliyetçilik ile ideolojik yetersizlik ve pragmatizm arasında kopmaz bağlar var. Kesinlikle belirtmek gerekiyor: Ulusal dargörüştülüğün ve milliyetçiliğin beslenme kaynağı, her zaman teorik gerilik ve ideolojik yetersizlik oldu. Şu ya da bu nedenle teorik geriliğe, ideolojik yetersizliğe mahkum akımların, eninde sonunda milliyetçilik batağına saplanmaları hiç kimseyi şaşırtmamalı. Teorik gerilik ve ideolojik yetersizliği yapısal olarak bünyesinde barındıran sendikalizm ve uyruyerizim hem ilk hem de son duraklarından birinin de ulusal dar kafalılık ve milliyetçilik oluşu, bu açıdan doğal karşılanmalı.

Neden? Yalnızca iki alması olduğu için. Teorik çözümleme yeteneğinden yoksun bir hareket için uluslararası deneyim, ya üzerinde gezvelik ve şablonculuk yapılacak bir veri, ya da hiç mi hiç dikkate alınmayacak bir gerçek haline gelir. Türkiye, enternasyonalizm adınayapılan gezvelikler dönemi, şablonculuk dönemi kimilerinin sayesinde yaşad. Şimdi bu dönem, yerini ikinci almasıya, enternasyonalizmdışmanı dar kafalılığa ve milliyetçiliğe bırakmış görünüyor.

Ayrıntılara inebilmek için Lenin'in şu sözlerine dikkat etmek gerekiyor:

"Sosyal demokrat hareket (sosyalist anlayış M.Ç.) özünde uluslararası bir harektir. Bu sadece çözenizmlere mücadele etmemiz gerektiği anlamına gelmez. Aynı zamanda genç bir ülkede yeni başlayan hareketin ancak öteki ülkelerin tecrübelerinden yararlanabildiği takdirde başarılı olabileceği anlamına da taşır. Bu tecrübelerden yararlanabilmek için bunları sadece bilmek, ya da en son kararları kopye edivermek yetmez. Gereken şey, bu tecrübeleri eleştirici bir gözle inceleyebilmek ve bunları bağımsız olarak deneyimden geçirebilmektir. Çağdaş işçi sınıfı hareketinin ne muazzam ölçüde büyüdüğünü, kollara ayıldığını takdir eden kimse, bu görevi yerine getirebilmek için ne büyük teorik güçlere ve siyasi tecrübeye (aynı zamanda devrim tecrübesine de) muhtaç olduğunu anlayacaktır." (Lenin, Ne Yapmalı, s. 33)

Lenin'in değindiği anlamda enternasyonalizm, alından da görüldüğü gibi, evrensel deney birikimine imin talezlemek anlamına gelmiyor. Evrensel birikimi "kopye etmek" anlamına gelmiyor. Bunların elddi bir biçimde incelenip deneyimden geçirilmesi anlamına

ŞİLAH, LİNDE PATLAR

İşçi Dalkavukluğunun Temelinde, işçi sınıfını koyun sürüsü sanma eğilimi vardır.

geliyor. Bu nasıl sağlanacak?

Hiç kuşkusuz, Lenin'in de belirttiği gibi "siyasi tecrübe" ve "teorik güç" ile. Bu deneyim ve güç yoksa, geriye, iki çıkamaz yol kalıyor: Birincisi Enternasyonalizm gevezeliği. Böyle bir gevezeliğin ve kopyacılığın ömrü uzun değil. O zaman ikinci yol ortaya çıkıyor:Enternasyonal birikim ve deneyimlerin bütünü ile reddedilmesi ve sözde "gerçekçi" temellere oturan bir milliyetçilik. Sorun bu açıdan ele alındığında, bilimsel sosyalist teoriden uzak bir sendikal hareketin, kısa bir dönem içerisinde enternasyonalizm gevezeliğinden milliyetçiliğe savrulması, hiç kimseyi şaşırtmamalı.

TÜRKİYE: NEREDEN NEREYE

Günümüzün gelişmiş kapitalist ülkeleri ile kıyaslandığında, Türkiye'de sendikal hareketin ilginç bir özelliği var. Batı'da, uzlaşmacı ve işbirlikçi sendikal hareket, ilerici sendikal hareketi izledi. Uzlaşmacı sendikacılık, ilerici sendikal hareketin sapık bir yan ürünü olarak ortaya çıktı. Türkiye'de ise durum daha farklı. Türkiye'de sendikal hareket, iktidarın ve burjuvazinin güdümündeki örgütlenmeler biçiminde ortaya çıktı. 1950 öncesi sendikacılığın özü, bu. Türk-İş deneyiminin özü de bu.

Türkiye'de sendikal hareketin klasik diyebileceğimiz bir gelişim süreci yaşamaması, başka sorunları da birlikte getirdi. Batı'da uzun bir dönem içerisinde bir-biri peşisıra ortaya çıkan ilerici sendikal hareket, sınıf uzlaşmacısı sendikacılık, anarkosendikalizm ve işçi dalkavukluğu Türkiye'de görece olarak kısa bir zaman dilimine sıkıştı. Belki de bu sıkışma sonucunda, ilerici sendikal hareket, sosyalist hareketin bir yan ürünü olarak ortaya çıktı. Batı'daki deneyimin tersine.

Bu özelliğin ilginç sonuçları var. Sendikal hareket sözkonusu olduğunda, çeşitli şüpheler ve akim-

ların kısa bir zaman dilimi içerisinde birbirini izlemesi, bir uçtan bir uca savrulmaların yaşanması, bu sonuçlardan birini oluşturuyor. 1971 öncesinde sosyalist hareketle özdeş görünmeye özellikle dikkat eden sendikacıların, 8-10 yıl içinde önce "tarafsız" kılıklara bürünüp, sonra sosyalist örgüte karşı açtıkları sabotaj girişimlerine başvurmaları, Türkiye'ye özgü bir olay değil. Batı'da yok, ama tarihin yine benzer bir biçiminde sıkıştığı Rusya'da var. Lenin, bunu şöyle özetliyor:

"Bir zamanlar, günümüzün likidatörleri, sendikaların Parti sendikaları olmalarını ve Parti'de resmen temsil edilmelerini talep ederlerdi. Bir zamanlar Narodnikler, Demiryolu İşçileri Sendikası'nı programlarına resmen sadakat yemini etmeye zorlardı. Günümüzde ise her ikisi tam zıt uca savrulmuş, tarafsızlığı savunuyor. Onları buna zorlayan, politik konularının zayıflığıdır." (Collected Works, Cilt: 20, s. 141)

DISK yöneticilerinin önemli bir kesiminin 10 yıl önceki ve bugünkü konularını "politik zayıflığın" insanları nereye savurabileceğini açıkça gösteriyor. Türkiye'de burjuvazinin sendikalar üzerindeki sıkı denetiminden söz ettik.Bu denetim, burjuvazi için "iyi" malzemeler, "güvenilir" insanlar sağlıyor. Buna, politik konum da eklendiğinde, "büyük" sendika liderlerinin kısa sürede savruldukları noktaları anlamak daha da kolaylaşıyor. 10 yıl önce 53. madde ile sosyalist örgütte "temsil edilen" bir çığının daha sonra "tarafsızlığı", ondan sonra da işçi sınıfının politik hareketine karşı açtıkları sabotaj girişimlerini i savunması, bu nedenle kimseyi şaşırtmıyor.

SABOTAJA ÇANAK TUTANLAR

Türkiye'de burjuvazinin genel olarak sendikal hareket üzerinde kurduğu doğrudan ya da dolaylı denetim mekanizması bir yana. Tüm olup bitenleri buna

bağlamak, hiç de gerçekçi değil. Bunun yanında tutum ve "eylem"leri ile burjuvazinin oyununa çanak tutanlar, burjuvaziye son kozunu oynayacak koşulları hazırlayanları da dikkate almak gerekiyor.

Türkiye'de ilerici sendikal hareketteki "tarafsızlık" dönemi, en açık, en kaba bir anarkosendikalizmle iç içe geçti. Anarkosendikalizmin tüm evrensel özellikleri, bu dönemde birer birer sergilendi. İlericilik, hatta sosyalizm adına. İlericilik ve sosyalizm adına yapılan anarkosendikalizm, öncü olarak sıvırlen işçi liderlerinin ya yozlaşmalarına, ya da sendikal hareketin dışına atılmasına yol açtı. Sosyalizm adına yozlaştırılanlar, yine sosyalizm adına sendikal hareketin dışına atılanlar nesnel olarak işçi hareketinden koparılmışlardı. Birinci kesimdekiler "öncülük" ve "sosyalizm" adına ideolojik ve pratik olarak işçi kitlelerinden kopular. İkinci kesimdekiler ise, fiziki anlamda. İşlerinden ve sendikalarındaki görevlerinden olarak.

Anarkosendikalizmin en büyük tahribatı da burada. En açık biçimde şöyle özetlenebilir.

"Anarkosendikalizm, işçi sınıfı hareketinin gelişmesini, bağımsız bir sınıf olarak işçi sınıfının tümünü ilgilendiren bütün sorunları bir kenara iter. Teorinin yerini laf kalabalığı, devrimci lafazanlık alır... Anarkosendikalizmin ortaya çıktığı dönem, devrimci eylemde bulunma ayrıcalığını, işçi sınıfının sadece en bilinçli kesimine layık gören 'eylemli azınlıklar teorilerinin boy gösterdiği dönemdir. İşçi sınıfının 'bilinçsiz' denen büyük kitlelerine karşı takımlan bu her gömme tutumu, kaçınılmaz olarak en ileri işçilerin tecrübe olmalarına yol açmış ve kendileriyle birlikte kitleleri de sürüklemelerine engel olmuştur." (CGT Eski genel sekreteri Benoit Fronchon'un 35. Kongre'deki konuşması, Mayıs 1965)

Türkiye'de "DISK imajı" altında sorumsuzca yapılan operasyon da bundan başka birşey değil. Zıt görünen uçların ortaklığı burada da ortaya çıkıyor. Bir yanda bayağı bir işçi dalkavukluğu, öte yanda işçi kitesini koyun sürüsü gibi gören "elitist" bir yaklaşım.

Türkiye'de sendikal hareket, ilericilik adına, sosyalizm adına böyle yozlaştırıldı. Kimi sorumsuz havalilerin de katkıları ile. Tümünün katkısı ile, üç-dört yıl içinde böyle bir miras yaratıldı.

Bu mirastan kim, nasıl yararlanaacak?

BURJUVAZİ PUSUDA BEKLİYOR

Burjuvazinin iştahını kabartan bir miras.

Türkiye'de, genel hareket içinde ve aydın kesiminde populizm, uvririzme böyle dönüştü. Sorumsuz grupların, son üç dört yıllık "çalışma" ları ile dönüştü. Anarkosendikalizmin geldiği bu noktadan sonra gündemde ne var?

Türkiye'de siyasal hareketin görevleri, sendikal hareketin hedef ve perspektiflerine indirildi. Sorumsuz grupların üç dört yıllık "çalışma" ları ile sosyalist hareketin hedefleri daraltılarak, sendikalar düzeyine indirildi. Türkiye'de sosyalist hareketin hedefleri daraltılarak, sendikalar düzeyine indirildi. Türkiye'de sosyalist hareketin ajitasyonu, propaganda ve teorik çözümlerle alanındaki sayısız görevleri bir yana bırakılarak, üç beş konu gevezelik vesilesi haline getirildi. Anarkosendikalizmin geldiği bu noktadan sonra gündemde ne var?

Kısacası, burjuvazinin ajanları ve sorumsuz grupları işçi dalkavukluğunu yaparak, önder işçileri kitlelerinden soyutlayarak, sosyalist hareketi sendikal harekete, somut politik çalışmaya da sendikal çalışmaya indirgerek ilerici sendikal hareketi, burjuvazinin kurduğu tuzağın önüne getirildi. Pusuda bekleyen burjuvazinin de katkıları ile.

Şimdi burjuvazi kendisine "sunulan" bu ikramdan yararlanma yollarını arıyor. Çoktan tükenmiş, dürlümlü defterlerini 1971 öncesinde bırakmış kimi aydınları bilermene partisinin "sol kanadını" garnitür olarak kullanma yollarını arıyor. Usta olduğu "zamanlama"yı unutmamalı.

"Zaman" ne zaman gelecek? Bunu belirleyecek olan, yalnızca burjuvazinin tercihleri değil. Yıllardır her tür sabotaja göğüs geren sosyalist hareket, bu beylik ama etkili tahrip kalbına karşı da tedbirlerini alıyor. Böyle girişimler, Türkiye'de işçi sınıfının politik hareketi için yeni değil.

Eskimiş silahlar, kimi zaman kullananın elinde patlar.

Dördüncü Beş Yıllık Plan Stratejisi hazırlandı. Strateji hazır. Yalnız, henüz Yüksek Planlama Kurulu ile Bakanlar Kurulu'nda ele alınmış değil. Bu durum, Strateji üzerinde tartışmaların başlamayaacağı anlamına gelmiyor. Basında duyurulduğu kadarıyla tartışılmasa başlatıldı. Başlatılması gerekiyor. Ama asla tartışmaların sözü edilen kurullardaki görüşmeleri etkileyeceğini umarak değil. Bu kurullardaki görüşmeler, kaçınılmaz olarak dışardan etkilenecektir. Basındaki tartışmalardan da. Stratejinin tartışılmasının ortaya çıkaracağı başka sonuçlar var. İlk akla geleni, bugüne kadar bu gibi tartışmaların karşı tarafın kalması ve işçi ve emekçi kitlerinin ilgisizliklerinin kırılması.

Plan, Stratejiyi ya da benzerleri sınıf mücadelesi alanı dışında düşünülemez. Son onbeş yıllık uygulamalar bunu açık olarak ortaya koyuyor. 1963-1977 döneminde planlanan yatırımların gerçekleştirilen miktarın dörtte üçü özel sektör tarafından gerçekleştirildi. En azından bu ölçü üzerinde durmak gerekiyor. Planlı dönem, özel sektör için bir hayli özendirici olmuş. Dahabaskalan da var. Geçmiş uygulamayı değil, Stratejiyi gözden geçirmek gerekiyor. Strateji, Türkiye'nin 1979-1983 döneminde gerçekleştirilmesi beklenen gelişme doğrultularına ışık tutan bir belge niteliğindedir.

MOMKON OLMAYANI YAPMAYA ÇALIŞMAK

Dördüncü Plan Stratejisi'nin iki özelliği var. İlki, kapitalizmin gelişme sürecine ayak bağı olan, bu sürecin hızını kesen darboğazların giderilmesini, ortadan kaldırmasını amaçlaması. İddialı bir özellik. İkincisi daha da iddialı. Gelişen kapitalizmin doğal sonucu olan olumsuzlukların "ölenmesine" çalışmak. Bu iki özellik de kendi içlerinde, kendi başlarına olanaklı amaçlardan kaynaklanıyor. Yalnız, kendi başlarına, tek tek gerçekleştirilebileceklerini varsaymak bile sorunu çözmüyor. Çünkü, iki özellik, bir noktada, birbirine karşıt olarak çelişecek, çelişiyor.

Çelişki, sadece Strateji'nin değil. Çelişki, sosyal demokrasinin gelişiminden kaynaklanıyor. Yukarıda sözü edilen on beş yıllık deneyim gözönüne getirildiği zaman, sosyal demokrasinin üstesinden gelemeceği işlevler üstlendiği görülüyor. Darboğazlar kaldırılacak, bu yapılar, doğrudan bunun bir sonucu olarak olan olumsuzluklar da ölenecek. Darboğazlar, Türkiye kapitalizmine ait. Olumsuzluklar, kendilerini doğrudan işçi ve emekçi kitlelerin omuzlarında hissettiriyorlar. Ya biri, ya öteki. İkisini birden amaçlamak ise oldukça iddialı.

BAZI SOMUT AMAÇLAR

En temel "umut"lardan başlayalım. Tarımdan sanayiye kaynak aktarılmasının mekanizmalarının etkin bir işleviğe kavuşturulması, buna bağlı olarak da özellikle temel gıda maddelerinin fiyat artışlarının sınırlanması öngörülmektedir. Böylece, bir yandan sanayiün kullandığı tarımsal maddelerin fiyatlarında artış olmaması sağlanacak, öte yandan da üreticilerin kamçıyan fiyatlar genel düzeyi denetleyenler ücretler dizginlenecektir. Sanayiün, kapitalizmin gelişmesi üreticilerin baskı altında tutulması ile gerçekleştirileceği öngörülmüyor. Sanayiye kanak aktarımı, bir darboğazın "çözümüne" yönelik bir girişim. Ücretlerin baskı altında tutulması ise olumsuzlukların ortadan kaldırın bir gelişme değil. Olumsuzlukların artırıcı bir gelişme.

Strateji'de tarımdan sanayiye kaynak aktarılmasının etkinleştirilmesini yani sınırlanacak kaynağın da büyütülmesini gerektirdiği belirtilmektedir. Bunun çözümü ise toprak reformuna eşlik edecek güçlü bir kooperatifleşmeye gövdenmektedir.

DAHA İYİSİ OLAMAZ MI?

Yukarıda sıralananlar, Strateji'de görülen çelişkilere sadece birkaçı. Lik

Yüzyıllık boş çaba:

"KAPİTALİZMİ DÜZELTMEK"

göze çarpanlar. Okudukça yenileriyle karşılaşılıyor. Karşılaşılmayan başka unsur, "Nasıl?" sorusundan yanlı. Bu sorunun yanıtını böyle bir Strateji'de aramak biraz da hakarettir. Ne de olsa hâlâ, "vatansever" bir kaçış hareketi yapmak gerekiyor...

Mevcut ilişkiler ağı içinde, toplumdan hiçbir anlamı plan uygulamaya getirmek için gerekli diye bir sonuç çıkmaz gerekiyor. Tam tersine, mevcut ilişkiler ağı içinde çıkılması plan uygulamadan da araçlardan biri olarak kullanılabilir. Ölçüt, sosyalizmi hedeflemektir. Dolayısıyla, "Nasıl?" sorusunun yanıtını da verebilecek alan sosyalistlerdir. İşçi sınıfının partileridir.

Bu ilişkinin birlikte ele alınması doğrudan bir ilkedir kaynaklanıyor. Toprak reformunun doğal sonucu olarak küçülmekte olan işletme büyüklüklerinin ekonomik boyuta ulaşması kooperatif uygulamadan geçer. Yalnız, her ikisinin de bujuvazinin belirli bir kesiminde belirli "olumsuzluklar" yaratacağı gözardı ediliyor. Tarımsal üretimde verimliliğin artırılması aşılması gereken bir darboğaz. Bu konuda öngörülen gelişme de sağlıklı. Fakat bu yetmiyor. Sanayiye ait "olumsuzluk" gidermek için bu tür önlemleri açık olarak ortaya koymak gerekiyor. Açık ve net olarak kooperatifleşmenin nasıl bir mülkiyet biçimi üzerine oturtulacağı konusunda açıklık ve netlik olmadan, umulan sonucu beklemek kendi kendini avuttuktan öteye gidemez. Strateji'de ise böyle bir açıklık yok.

Benzer uyumsuzluklar imalat sanayi için de söz konusu. Bir yandan sermaye birtikimlili, büyük ölçekli yatırımlar hızlandırılmak amaçlanmaktadır. Öte yandan da, halk sektörünü hatırlatan çok ortaklı halk girişimlerinin özendirilme-

si, banka kaynaklarından daha geniş kitlelerin yararlandırılması, hatta banka sistemi ve sermayesi üzerinde kamu denetiminin artırılması öngörülmektedir. Strateji, birçok yönlü ile ne tarafa baktığı belli olmayan bir görünüm vermektedir.

Bu belirsizlik, kendiliğinden, bir belirsizlik de birlikte getirmektedir. Belirli amaçlar hedefleyip, bu yönde somut önlemler geliştirmek, bugüne kadar görülen planlama uygulamadan ayrılmamak demektir.

**YÜRÜYÜŞ
okurlarından**

Bulduğum mahallede, ilaşe giden birkaç maocu genç bulunuyor. Bugüne kadar aramada herhangi bir olay cereyan etmedi. Gerçi fikirlerinden dolayı bana "hevizyonist" vb. gibi sataflar yazdıkları oluyor. Ama belki de yaptıkları daha ileri olduğundan, üzerime pek fazla varamıyorlar.

Bu çocukların bir özelliğine dikkat ettim. Tartışıyoruz; cevap vermesiyne "yaram bu konuda sana belgeleri getireceğim, o zaman göreceksin" diye çıkıp gidiyorlar. Son olarak yine bir tartışma sonucunda kızıp gittiler, bir iki gün sonra ellerinde bazı gazetelele geldiler.

Söyledikleri şuydu: İskenderun Demir Çelik Fabrikasının malyeti, Karabük'tekinden daha yüksektir. Bu da Sovyetlerin nasıl "hevizyonist ve sömürücü" olduklarını gösteriyormuş. Daha ne söyleyebilirdik...

Çocukların kendilerini ve ailelerini tanıdığım için pek kasıtlıydım da. 16-17 yaşlarında, aslında iyiyetli insanlar. Ama yıllar önce kurulan bir fabrika ile İskenderun Demir Çelik'i malyeti açısından karşılaştırıp çok destrüktif sonuçlara varacak kadar da bilgisi ve cahilli. Bunu bir örnek olarak verdim. Daha

neler neler var. Mesela bensin kaynaklarından arabaların çalışması, petrol kütüğünü had safhaya ulaştırış günlerde, Sovyetler Birliği'nden petrol alacaklarımızı duyurmuşlar. Hemen başladılar: Olamaz olsun Sovyetlerin petrolü. Bizim petrolümüz bize yeter... ve daha neler neler. Ayrıca bunlara göre, dünya kupusunda Macaristan ve Polonya'nın elemelerini de sosyalist ülkelerde iflasın hangi duruma geldiğini gösteriyormuş. Herhalde, sampiyon oldu diye, Arjantin'deki rakımı başlatıcı edecekti. Böyle yapıpalarla hiç şaşmam.

Maoculuğun teorik görüşlerini tenkit etmek, Çin'in dış politikasını eleştirmek elbette ki zorunlu. Dergi olarak bunu iş de yapıyoruz. Ben T'P'in yayınlarından Yurt ve Dünya'yı da izliyorum, okuyorum. Teorik gerekçeleri bu dergideki yayımlardan bulabiliyorum.

Demek istediğim, Maocuğa karşı mücadeleye de, derginizin daha ufak tekeri sayılan, ama böyle zavallı gençlerin fikirlerinin açılmasında büyük önemi olan gerekçelere yer verilmelidir. Bunlarla tartışarak, böyle bilgilerle de gerçekten büyük faydalanıyor. Yürüyüşün bu konuya da eğileceğini sanıyorum.

Başarı dilekleriyle
Atif Çanak/İstanbul

Sosyalist harekette, kavramların açık ve net bir biçimde kavrayabilmek, doğru çözümlenmelere ve sonuçlara ulaşabilmemizin başlıca koşullarından biridir. Kavramlar üzerinde açık ve net olmayanların, tutarlı ve bilimsel sonuçlara ulaşmaları da olanaksızdır.

Türkiye'de özellikle demokrasi, burjuva demokrasisi, burjuva devrimleri gibi kavramlar söz konusu olduğunda, açıklığa daha büyük gerek duyulmaktadır. Gerek burjuvazinin, gerekse sapık akımların en çok çarpıtıldığı kavramların başında gelen "demokrasi" kavramı üzerinde önemle durma zorunluluğu buradan doğmaktadır.

Bilimsel sosyalizmde, kavramların iki düzeyde ele alınmaları gerekir. Önce, her kavram, belirli bir zaman boyutuna sahiptir. Bilimsel sosyalizmin kavramları, statik (duragan) kalmaları değildir. Tarihsel gelişimle birlikte gelişip zenginleşir. İkinci olarak, kavramların içerdiklerini aynı zaman dilimi içerisinde, somut koşullara göre gösterdiği çeşitliliği de göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

En çok çarpıtılan, sahip olduğu boyutlardan en çok soyutlanan kavramlardan biri olarak, bu yazıda genel hatları ile demokrasi kavramını ele alacağız.

İKİ BOYUT

Demokrasi kavramı, burjuvazinin yükselişi ile birlikte yaygınlaştı. Burjuvazi, egemenliğini perçinlemek üzere sınıf savaşı verdiği dönemlerde, demokrasi kavramına baş vurmuştur. Sonra, burjuvazi, iktidarı sağlamaya çalıştı. Bunu başardıktan sonra, kendi demokrasisini anlayışını bile hayata geçirmişti. Özetle, anti demokratik baskılar ve uygulamalar, burjuvazinin kendi demokrasisini yadmasında bile başlamıştır. Buna karşılık demokrasile, burjuvazinin sınıf düşmanı olan işçi sınıfı baştan itibaren sahip çıkmıştır.

Dolayısıyla, anti demokratik eğilimler ve baskılar, faşizmin tarih sahnesine çıkışı ile başlamıştır. Bu baskılar, anti demokratik eğilimlerin, burjuvazinin iktidara gelene dek uzanan bir geçmiş vardır. Değerlendirilmesi gereken zaman boyutu da budur.

Kavramın açınmasını gerektiren ikinci nokta, bir ve aynı zaman dilimi içerisindeki çeşitliliklerdir. Belirli bir zaman kesiti veri alındığında, söz konusu eğilimlerin ve baskıların tek tek anti demokratik yasalardan açık faşist rejimlere dek uzanan bir çeşitliliği bulunmaktadır. Daha da somutu, örneğin günümüzde, bir İngiltere, bir Fransa, bir de Sili var, İran örneklidir vardır. Bunların tümünde, anti demokratik uygulamalar değişik ölçülerde geçerlidir.

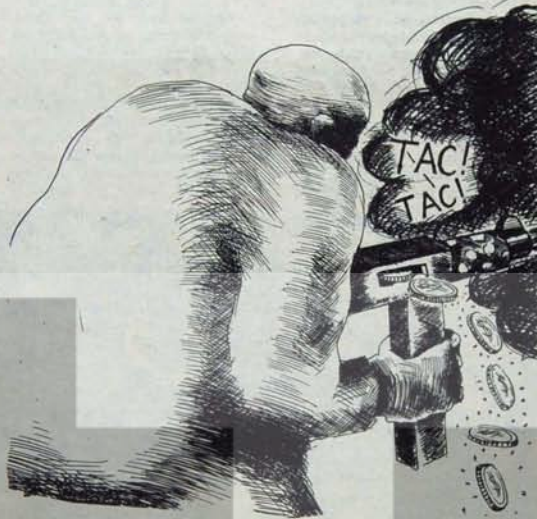
VERİLEN DEĞİL KAZANILAN HAKLAR

Kavramların, anıfsal özelliklerden bahşunmaz olarak ele alınmaları diğer bir büyük tehlikedir. Genel olarak geçerli olan bu tehlike, demokrasi konusunda özel olarak büyümektedir. Belki de anıfsal özünden en çok soyutlanan kavramlardan biridir demokrasi. Bu soyutlanmanın getirdiği yanlışlar ve onların getirdiği kırıklıkların, tarife ber dönem damgasını vurmuştur.

Demokrasinin ve dolayısıyla anti demokratik gelişimlerin anıfsal özünden soyutlanmasında, ilişkin bir başka nokta daha vardır. Bu da demokrasinin düşmanı, demokrasiyi kusucu ve güdükleştirici eğilimlerin tekellesme ile ortaya çıktığını sanılmasıdır. Kimilerince kapitalist gelişimin tekellesme öncesi dönemi "demokratik" bulunmaktadır.

Gerçekten de, demokrasinin düşmanlığını tekelci kapitalizmle birlikte ulaştığı yeni boyutları, niteliksel değişimi yadşunmak olanaksızdır. Ancak bu, biçir bir

DEMOKRASİ: NEDİR, NE DEĞİLDİR ?

şekilde demokrasinin inkârını tekelci kapitalizm ile birlikte başlatıldığı anlamına da gelmektedir.

Yukarıda sözü edilen ilkesel yanlış günümüzde çeşitli biçimlerde kendini gösteren hatalı görüşlere de yol açmaktadır. Tekelleşme öncesi burjuva toplumlarını "demokratik" saymak, ortaya çıkışıyla birlikte işçi sınıfının bu demokrasiyi veri aldığı sanmak demektir. Bir başka deyişle, genel oy hakkını, grev hakkını ve başka hakları, topluma burjuvazinin bizzat sağladığını sanmak demektir.

Demokratizasyon görevinin "işçi sınıfına düşmediği" biçiminde beliren görüş de, kaynağını buradan almaktadır. Günümüzde kimiler tarafından ileri sürülen bu görüşlerin diğer bir kaynağı da, tekelci kapitalizmle birlikte demokrasinin "artık" bitmişliğiyle geçerliliğini yitirdiğini, "artık" demokratik değil, tek başına ve yalnızca "anti kapitalist mücadele"nin söz konusu olduğu savunma Troçkist anlayıştır.

Böylelerine göre, burjuva toplumlarında statik, hiç değişmeyen bir burjuva demokrasisi vardır. Bu, bir kategori olarak ortada bulunmaktadır. Bunun karşısında ise başka bir kategori olarak proletar demokrasisi vardır. İkinci kategoride ugyanis ancak devrim mümkündür. Arada hiç bir ilerleme, gelişme söz konusu değildir. Böylece, "işçi sınıfı demokrasinin sınırlarını genişletmek için değil, devrim için uğraşır" türünden sözde kesin ama eyleme pasifist bir görüş ortaya çıkmaktadır.

Böyle bir anlayışın, çıktığı il sürüş kavramını ile hiç bir ilişkisi yoktur. Yani diyalektik yaklaşımdan çok uzaktır. Sosyalizm için mücadele ile demokrasinin mücadelesi, bunların ayrıntılı ve birliği çerçevesinde göremeyen bir anlayıştır bu.

Lenin, "Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Demokrasisi Üzerine Tezler"de bu görüşe karşı çıkmaktadır. Lenin "de-

demokrasinin gelişmesi" olgusu üzerinde ısrarı bir biçimde durmaktadır. Buradan hareketle, demokrasinin mücadelesi ile sosyalist mücadele arasındaki birliği özette şöyle vurgulamaktadır: Demokrasinin gelişmesi, sınıf mücadelesinin duraksayarak küllenmesini gerektiren bir olgu değildir. Tersine, burjuva demokrasisi geliştiğince, sınıf mücadelesi daha kızgın, daha açık bir nitelik kazanmaktadır. İşçi sınıfının dışında kalan emekçi yığınlar için, sosyalizmin hedefleri daha açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

Bununla birlikte Lenin, demokrasinin mücadelesinin zorunluluğunu vurguladığı kadar, bu mücadelenin mücadele ve mücadele işçi sınıfının politik örgütlenmesine tabi kılması zorunluluğunu da vurgulamıştır: "Başlıca ve temel görevimiz, işçi sınıfının politik gelişmesini ve politik örgütlenmesini hızlandırmaktır. Bu görevi geri plana itmek isteyenler, bütün özel görevleri ve mücadele yöntemlerini bu asıl göreve tabi kılmayı reddederler, yanlış bir yol izlemektedirler ve hareketle ciddi zarar vermektedirler." (Lenin, Toplu Eserler, İngilizce, cilt:4 s.369)

YÖZEYDE TANIMLAR

Kitaplarda, sözlüklerde demokrasinin belirli bir biçimde tanımları, örneğin halkın kendi yöneticilerini seçmesi, bu anlamda "azınlığın çoğunluğa uyması" gibi.

Derinlemesine bir yaklaşım bunların "tanım" olmadığını göstermektedir. Çünkü sözü edilenler, belirli bir kurumun İrdelenmekten çok, onun pratikteki işleyişini anlatmaktadır. Seçimler, azınlığın çoğunluğa uyması vb. demokrasinin pratikteki işleyişine ilişkin konulardır.

O halde tanım başka yerlerde aranmak gerekmektedir. Örneğin, toplum düzeninin genel yapısında. Her toplum düzeninde, belirli bir sınıf iktidarda bulunur. İktidar elinde bulunduran

sınıfın, bu iktidarı başka sınıf ve tabakalarda paylaşabildiği durumlar da olur. Ancak burası, için özünü etkilemez. Çünkü, iktidar paylaşımına rağmen, dışmanına karşı, belirli bir sınıf bu iktidarı belirleyici damgasını vurabilmektedir.

Burada üzerinde durulması gerekli bir başka kavram daha ortaya çıkmaktadır. Diktatörlük. Diktatörlüğü de sözlük anlamında, kendine yüklenen olumsuz çağrışımlardan arındurarak ele almak gerekiyor. Şu anlamda: Diktatörlük, belirli bir sınıfın iktidarı demektir. İktidardaki sınıf, bu iktidarı bizzat kendisi, diktatörlük anlamı taşımaktadır. Çünkü sınıfı toplumların sınıf iktidarlarında, belirli sınıfların değerlerine karşı diktatörlüğü söz konusudur. Bu diktatörlüğün kullanılma biçimleri değişik olabilir. Demokrasi de, bu anlamda, iktidardaki sınıfın iktidarı kullanma ve sürdüren biçimlerinden biridir. Yani, diktatörlüğün uygulanma biçimlerinden biridir.

Belirli koşullarda, iktidardaki sınıf, elindeki olanakları, seçimler sonucunda iktidarı sürdürülecek bir biçimde kullanabiliyor. Seçimler sonucunda farklı partiler iktidara gelebiliyor. Ama iktidardaki sınıf değişmiyor. Böyle koşullarda, demokrasinin, sınıf iktidarının kullanılma biçimlerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır.

Ancak seçimlerin yapılması, demokrasinin için gerekli kastedilen yalnızca birisidir. Burjuva diktatörlüğü, burjuva demokrasinin yöntemi ile sürdürülüyorsa, seçimler dışı kısıtlara da bakma zorunluluğu vardır. Yine bu kısıtlar aradığı ile burjuva demokrasinin hangi ölçülerde sağlandığı gözlemek de mümkündür.

Bu kısıtların neler olduğunu, bilmemesi sosyalizmin demokrasinin tanımı ortaya çıkarmaktadır. Bu çerçevede, demokrasinin belirli bir diktatörlüğün kullanılma biçimi olarak ilk planda tanımladığımız sonra sıra suna geliyor: En genel anlamda burjuva demokrasinin özelliği, burjuva demokrasisi koşullarında iktidardaki sınıfa karşı olan sınıf ve tabakaların, bağımsız bir politik güç haline gelebilmelerinin mümkün olmasıdır. Demokrasi kavramına yaklaşımda bu noktaya dikkat etmek gerekmektedir.

KAVRAMLARDA NET OLUNCA

Türkiye'de "devrim stratejisi" adında ortaya sürülen saçmalıklardan, yanlış görüş ve değerlendirmelerin arkasında, temel kavramlar üzerinde net ve açık olmayan payı büyüktür. Bugün, sosyalist mücadelelerin tüm kaçkınıları, en küçük bir güçlükte karşılaştıklarında direnç ve nefesleri tükenenler, "Saf burjuva demokrasisi" bayraklarını kurarlar. Bunlara göre, burjuva demokrasisi, en küçük bir baskının olmadığı, burjuva iktidarlarının neredeyse sosyalist örgütlenme ve mücadeleyle "teşvik ettikleri" bir demokrasidir!

Onlara hatırlatmak gerekir ki, dünyanın hiçbir kapitalist ülkesinde böyle bir demokrasinin yoktur. Tarihte hiçbir dönem de olmamıştır. Bunu hem iyimlikle kavramları yanlış değerlendirilene, hem de yalınlık ve tembelliklerinin mazereti olarak ayı kavramları çarpıtmaya yeltenenlere yeniden hatırlatmak gerekiyor.

Çeşitli

Ülkelerde

AVRUPA'DA FAŞİZM
"HORTLATILMAK
İSTENİYOR

Batı Avrupa ülkelerinde son yıllarda emperyalist ülkelerin başta CIA olmak üzere gizli servislerinin de desteğiyle, yeni Nazi ya da yeni-faşist örgütler etkinliklerini artırma çabasıdadılar. İçinde buldukları ekonomik, sosyal ve siyasal bunalmalara çözüm bulmakta aciz kalan büyük sermaye iktidarları, emekçi halkın yaşam koşullarının her geçen gün kötüleşmesi sonucu, halkın tepkilerini başka yönlere kanalize etmek, direniş hareketlerini saptırabilmek için, yeni-faşist hareketlerin örgütlenmesini ve yayılmasını göz yumuyorlar. Hatta bu hareketlerin yaygınlaşmasını teşvik edici tutumlar takmıyorlar.

Son olarak, geçen hafta, 27 Haziran Salı günü Paris'te, İspanyol, İtalyan ve Fransız faşistlerinin ortaklaşa düzenledikleri gösteri bu gelişimin yeni bir örneğini oluşturdu. İtalyan "Sosyal Hareketi" (MSI), İspanyol Fuerta Nueva ve Fransız PFN adlı faşist partileri, Paris'te Mutuallite salonunda "Euro-sağ" ya da daha doğru deyişle "Euro-Faşizm" hareketinin "temelini" atmak için bir toplantı düzenlediler. Amaçlarının ise, burjuvazinin keşif ettiği bir "Euro-komünizm" karşı tepki olduğunu açıkladılar (!)

En başta Fransız Komünist Partisi olmak üzere, ilerici, demokratik parti ve diğer kuruluşlar, hükümetten "insanlık düşmanı" olarak belgelenen faşizmin hortlatılmasına yol açacak böyle bir toplantıya izin vermemesini istedikler. Emekçilerin halkları sözkonusu olduğunda, örgütlenmiş ve söz özgürlüğünü kolayca unutanları, toplantı yasaklamada "gerçekçe" bulmaktaki "maharetiyle" tanıyan Giscard Hükümeti "toplantı özgürlüğüne saygı" gerekçesiyle, insanlık düşmanı faşizmin açık toplantı yapmasına izin verdi. İzin vermekten de öte, toplantının "güvenlik kuvvetlerinin güvencesiz altında olduğunu" ilan ederek fa-

VIETNAM HALKINI KİMSE
KARALAYAMAZ

Geçtiğimiz hafta içerisinde, bütün kapitalist dünyada haber ajansları, Vietnam askeri kuvvetlerinin 70 bin kişilik bir orduyla Kamboçya sınırını aşarak 60 km.lik bir alanı işgal ettiği haberini geliyordu. Ertesi gün ise haber, Vietnam'ın Kamboçya'yı işgal ettiği biçiminde gazetelerde, radyo ve televizyonlarda yer alıyordu. Haber ajanslarının, Vietnam'ın bütün dünyaya halklarına sakirgan olarak tanıtan haberlerinin kaynağı ise Amerika'nın Ses Radyosu idi.

Haberlerin gerçek olmadığını kısa zamanda anlaşıldı. Bizat Amerikan resmi makamları, Amerika'nın Ses Radyosu'nun haberinin gerçek olmadığını açıklama zorunda kaldılar. Ancak bu olay, emperyalistler ülkelerinden kovduktan sonra, sosyalizm kuruluşlarında ileri adimlar için büyük bir mücadeleye giren Vietnam halkını ve Vietnam hakkında

simgeleyen sosyalizmi her fırsatta karalamak isteyen burjuva propagandasının bir kez daha açığa vurulmasına yaradı.

Öte taraftan, Vietnam'ın sınır anlaşmazlıklarının müzakereleri, barışçı yoldan çözüme isteyen önerilerine yanaşmayan Kamboçya'nın sürekli olarak sınır bölgesinde olay çıkarak, burjuvazinin Vietnam halkının kişiliğine sosyalizmi karalamak için malzeme hazırlaması da dikkati çekmektedir. Nitekim, sınır bölgesinde Kamboçya askeri güçlerinin çıkartıkları olaylar yanında, Kamboçya yöneticileri de ısrarı bir biçimde Vietnam aleyhine propagandalarını sürdürmektedir. En son olarak, Phnom-Penh Radyosu, 25 Haziran'da Vietnam'ın Kamboçya hükümetine karşı hükümet darbese düzenlediğini iddia etmişti.

Kamboçya yöneticileri izledikleri bu politikayı hakkı gösterebilmek için çeşitli destekler arıyorlar. Bu destekler arasında eski devlet başkanı Sihanouk'da yer alıyor. Phnom-Penh Radyosu Çarşamba gecesi, Sihanouk'un Vietnam'ın

darbe girişimine karşı Hükümeti desteklediğini bildiren bir mesajı da yayınladı. Ancak mesajın ilginç yönü eski devlet başkanının, hükümeti destekleyen mesajında "darbe girişimini radyodan duyduğumu" da belirtmesiydi. Böylece, Vietnam'ın Kamboçya'da bir darbe düzenlemesi olayının da gerçek olmadığı, hiçbir inandırıcı kanıtı dayanmadığı da bir bakımla ifade edilmiş oluyor.

Vietnam'a karşı yürütülen propaganda ve Vietnam halkının ülkelerini yeniden inşa etmelerine engel kampanyaya Çin Halk Cumhuriyeti de yeni yeni sonunlara ortaya çıkarak katılmakta. Son olarak Çin, Vietnam'da yerleşmiş ve kendi izniyle Vietnam uyruğuna geçmiş Çin'ileri geri çağırarak yeni bir gerginliği doğadı yarattı. Ancak Vietnam halkına ve onun kişiliğine bilimsel sosyalizme karşı yürütülen karalama ve sabotaj girişimleri, hangi görüntüde olursa olsun, dünyanın tüm ilerici ve demokratlarını karşısında bulacaktır. Vietnam halkını karalamaya, yolundan saptırmaya hiçbirinin gücü yetmeyecektir.

şistlere, tüm azgınlıklarını ortaya dökmeleri için cesaret verdi.

Gerek faşistlerin insanlığı meydan okuyan ve tavır, gerekse büyük sermayenin hükümetinin faşistlerden yana saf tutarak gönlünde yatanları açığa vurma-ı ülkede tüm demokratik güçlerin, işçi ve emekçi yığınlarının nefretini kazandı ve protesto edildi.

Faşistlerin toplantısının olduğu gün, FKP ve CGT, diğer sol parti, hareket ve kuruluşlarla birlikte yirmibin kişiden fazla katılım olduğu bir protesto yürüyüşü düzenlediler. İşçi ve emekçilerin faşizme geçit vermemede kararlı olduklarını gösterdiler. Yürüyüşçüler arasında,

Hitler Faşizmine karşı mücadele eden "Eski Muparpler" örgütleri özellikle dikkati çekiyordu. Hükümet ise faşistlerin toplantısını binlerce polis ve zırhlı araçla "korumak" görevini yerine getirdi. Faşistlerin güvenliğini sağlıyacak üzere Paris'te sıkı bir arama, hüviyet kontrolü operasyonu ile işçi ve emekçi kitleleri yıldırma amaçlayan başka yöntemlerini sorguladı. Ama Paris emekçileri yürüyüşten sonra da Paris'in çeşitli meydanlarında toplanarak, hükümeti ve faşistleri protesto ederek, faşizme geçit vermeyeceklerini kanıtadılar.

UZAYIN FETHİNDE
ULUSLARARASI DAYANISMA

Sovyetler Birliği'nin 10. Beş Yıllık Planla belirlenen, uzay barışçı amaçlarla kullanılmasını programı başarıyla sürdürülümekte. Bu başarı ve insanlığı yeni ufuklar kazandıran çalışmaların ilginç ve önemli bir özelliği de, Sovyetler Birliği'nin yürüttüğü bu çalışmalara diğer sosyalist ülkeler bilim adamlarının da katılabilmesine olanak sağlanması. Sovyetler Birliği, uzay fethinde sadece sosyalist ülkelere değil, tüm uluslarla işbirliği yapmaya hazır olduğunu çeşitli vesilelerle kanıtıyor. Amerikan Uzay Araştırmacılarıyla yapılan işbirliği bu konuda iyi bir örnek.

Sovyetler Birliği'nin uzay ile ilgili yürüttüğü çalışmalar işçi sınıfının uluslararası dayanışması ve sosyalist işbirliğinin yaşama geçirilmesinin yeni bir alanı olarak somutlanıyor. Bir ay önce Soyuz 28 aracı ile uzaya giden iki kozmonottan birisi Çekoslovak Vladimir Remek'ti. 27 Haziran'da uzaya yollanan Soyuz 30'un ilk kozmonotundan birisi Polonyalı Miroslav Germozewski.

Sovyet kozmonotu Kilmouk ve Polonyalı Germozewski'yi taşıyan Soyuz 30 aracı, uzun süreli uzayda başarıyla yönünde görev yapan Salut 6 istasyonundaki kozmonotları Kovelonok ve Luantchenok ile buluşarak çeşitli deneyler yapacaklar. Uzay alanında sosyalist işbirliğinin bu örnekleri ilerideki çalışmalarda da sürdürülecek. Gelecek uzay uçuşunun kozmonotunun Demokratik Alman Cumhuriyeti'nden bir kozmonot olacağı şimdiden bellidir.

Dostluk ilkelerinin tahrifine izin verilemez

Türkiye Başbakanı Ecevit'in Sovyetler Birliği gezisi iki ülke arasındaki ilişkileri önemli boyutlarda geliştirecek olumlu sonuçlara ulaştı.

Türkiye ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkileri çağdaş uluslararası gelişmelere uygun ilkeler ışığında değerlendiren, karşılıklı güven ve ulusal çıkarılara saygı anlayışıyla, başta içinde birarada yaşama, yumuşama temelinde işbirliği politikasının esaslarını belirleyen "Siyasal Belge" her iki ülke halkının özkemeline uygun düşmekten öte, tüm dünyada uluslararası işbirliği ve barışta bulunabilecek nitelikler taşıyor. Siyasal Belge yanında, Türkiye ve Sovyetler Birliği halklarının karşılıklı çıkarlarını gözeterek ekonomik, kültürel işbirliğine yönelik yeni anlaşma ve protokollerde gerçekleştirildi. Türkiye'de iletici ve demokratik güçler, en başta işçi sınıfımızın politik hareketi TİP olmak üzere bu gelişmeleri olumlu ve iletici olarak değerlendirip, desteklediler.

ÖNEMLİ OLAN YAŞAMA GEÇİRMEK

Türkiye işçi sınıfının politik hareketi, bu olumlu gelişmeleri değerlendirirken ulaşılan sonuçların uygulanmasını, yaşama geçirilmesini temel bir sorun olduğunu da vurguluyordu. Sovyetler Birliği ile imzalanan Siyasal Belge ve diğer sözleşmeler, ancak ilkeler anlamından yitirmeden, özinden boşaltılmadan ekahz uygulanması, işçi ve emekçi halkımız için kalıcı kazanımlar olmalıdır. Bu açıdan işçi sınıfımızın politik hareketi bu amaçlar için mücadele etmenin temel iletici, demokratik güçler için bir görev olduğunu belirtiyordu. Gerçekten de unutulmaması gereken, Ecevit'in Sovyetler Birliği gezisi öncesinde olduğu gibi sonrasında da başta büyük tirajlı basın olmak üzere, sermaye çevrelerinin, Siyasal Belge ve diğer anlaşmaların ilkelerinin unutturulması, çarpıtılması için yoğun çabalar harcandı. Çok değişik biçimlerde ortaya çıkan bu çabalar, iki ülke halkının karşılıklı çıkarlarına olduğu gibi, uluslararası barış ve işbirliği ortamını da sabote etmeğe yönelik olduklarından dikkatle izlenilmeli, açığa çıkarılmaları ve mücadele edilmeleri gereken konular olarak tüm demokrasî güçlerinin karşısında görev olarak durmaktadır.

Sermayenin Türkiye ve Sovyetler Bir-

liği arasındaki ilişkileri ilkesel düzeyden uzaklaştırıp, kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda yönlendirerek, iki ülke halklarını sosyal, ekonomik, kültürel gelişmelerini amaçından sapırmak için başvurdukları yöntemler üzerinde dikkatle durulmalıdır.

İLİŞKİLERİN TEMELİ "DENGE" HESAPLARI OLAMAZ

Her şeyden önce sermayenin Sovyetler Birliği ile dostluk ve işbirliği ilişkilerini çağımız uluslararası gelişme süreci doğrultusunda soyutlayıp, kendi dar, sınıfsal çıkarları açısından güncel sorunlara çözümler bulmada bir araç olarak görme politikasına mücadele etmek gerekiyor. Böyle bir politikanın ilişkilerin gelişmesinin en önemli engeli olduğunu unutmamak zorunludur. Sermaye Türkiye-Sovyetler Birliği ilişkilerini kendi amaçlarıyla sınırlı tutmak isterken, Türkiye'nin bu ilişkilerde attığı iletici adımları emperyalist ülkelerle ilişkilerinde önüne çıkan sorunlar karşısında bir kez, şantaj vesilesi olarak kullanılabilecek bir "denge" politikası olarak görmek istemekte ve yalnızca bu amacıyla sınırlı tutmaya çalışmaktadır.

Böylelikle, bir yandan, kendi hesaplarına, Türkiye'nin ekonomik bunalımlarını çözümü için Sovyetler Birliği'nden kaynak ve destek elde edilirken, emperyalist ülkelerden de beşirli ödüllerin Sovyetler Birliği'ni "kullanarak" elde edilebileceği kanısı uyandırılmak istenmektedir. Böyle bir politika gerçekçi olmayacağı gibi, temel amaçları Türkiye emekçi halkının yararına olan işbirliği ve dostluğu, gerçekleştirilmesine set vurmaya çalışır.

Sermayenin emekçi halkımızın çıkarlarına ters düşen bu bir oyunculuk bozma, Siyasal Belge'nin ilkelerinin yaşama ekahz olarak geçirilmesini sağlamak, ilişkileri daha da geliştirmek için müca-

dele etmek bu nedenlerle güncel bir görev olarak belirlenmiştir.

İNCE ANTI-KOMÜNİZME DİKKAT

Ayrıca sermaye basınının Sovyetler Birliği ile ilişkileri yanıştırarak kullandığı ince antikomünist yöntemler ve iş politikası hesaplarını dikkat etmek gerekmektedir. Türkiye'de çok satan sermaye basını Ecevit'in Kosgün ile görüşmelerde "elde" ettiklerini sonradan, Sovyet "teknisyen ve bürokratları" aracılığı ile engellendiği ancak Ecevit'in kişisel müdahalesi ile durumun tekrar düzeltilmesi propagandasını da dikkatle değerlendirmek gerekmektedir. Böyle bir propaganda ile "i" taşıyla iki kuş birden vurulmak istenmektedir. Önce, Sovyetler Birliği'nin uluslararası ilişkiler politikasının ilkesel temelleri değil de, faydacı, keyfi kanunlarla belirlendiği gibi ince antikomünizm hesapları ile, Sovyetler Birliği ve sosyalizm karalanmak istenmektedir. Ayrıca bu "ön yatırım" ile kendilerine de iletici imzalanmış belgelerdeki ilkelerin sapsızlığı için şimdiye kadar Türkiye emekçileri karşısında dayanılmaz noktası hazırlanmak istenmektedir. İkinci olarak da Ecevit'in kişiliğinde yaratılmak istenen "mucizevi" adam, kar-

şınındakileri kolayca ikna eden "üstün kişi" senaryosuna devamlılık kazandırılmak çabası da değerlendirmeleri arasında yer almaktadır. "NATO'cuların NATO zirvesinde kendisine hayran bırakan Ecevit, şimdi de Sovyet yöneticilerinin hakkında geldi" propagandası Türkiye için siyasal yaşamda bir yatırım olarak tezahurlanmaya çalışılmaktadır.

KIBRIS SORUNU TAHRİFATLARLA ÇÖZÜLEMEZ

Böyle iki temel üzerinde yükselen tahrifat politikasının en üst düzeye yansımaları ise bizzat Hükümetin de gayretleriyle Kıbrıs sorunu konusunda somutlanmaktadır. Sermayenin "Durum"cusunun kullandığı sözleri Sovyetler; Ecevit'in "ikna gücü" ile Kıbrıs sorununu "enternasyonalize etme politikasından vazgeçmişlerdir." Bu sözlerin altında başlıca iki amaç güdülmektedir. Birincisi Kıbrıs konusunda Sovyetler Birliği'nin Türkiye'yi "desteklediği" imajı yaratılarak, Kıbrıs sorununu emperyalizmin istemleri doğrultusunda çözüme politikasına işçi ve emekçi halkımızın da desteğini aramak; ikincisi ise, Kıbrıs sorununu "enternasyonalize" edenin "dış güçler" olduğu kanısını yayarak, Kıbrıs sorununu özünü, kitlelerin gözünde çarpıtmaktır.

Sermaye ve hükümet çevreleri Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs sorununa bakiş açmasını değiştirdiği yalamını, ortak bildirdiği Kıbrıs sorunu ile ilgili olarak geçen "Kıbrıs Türk ve Rum toplumları arasında olumlu ve yapıcı görüşmelerde, başta yoldan, Kıbrıs'ın egemenliğine, bağımsızlığına, toprak bütünlüğüne ve bağımsızlığına saygı esasları ve Ada'da yaşayan her iki toplumun meşru haklarına saygı olacak, başta içinde yaşamalarını sağlayacak bir şekilde en ayrıntılı biçimde çözümlenmesi gerektiği" görüşündedirler" sözlerine dayandurmaktalar. Bu sözlerle Sovyet görüşlerinin değildi iddiasını haklı çıkartacak hiçbir unsur bulunmadığı gibi, Türkiye'nin şimdiye kadar sürdürdüğü politikayı haklı çıkaran bir husus da yoktur.

Kıbrıs sorununun 'toplumlararası

karşılıklı görüşmelerle çözümlenmesi" görüşü Sovyetler Birliği için "yeni... bir görüş değildir. "Uluslararası sorunların kuvvete başvurulmadan karşılıklı müzakerelerle çözümlenmesi" ve "ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmesi" ilkeleri, Sovyetler Birliği ve bilimsel sosyalizmin başta içinde bir arada yaşama politikalarının temel ve değişmeyen ilkesidir. Sorunu, BM çerçevesinde ve bu iki ilke temelinde çözümlenmesi, emperyalizmin geçmişte olduğu gibi, Kıbrıs halkının kendi kaderini kendisinin tayin etmesini engelleyecek çözümlü dayatması tehdidini karşı, en haklı bir çözüm biçimidir. Ayrıca Ortak Bildiride yer alan başka hususlar bir bütün olarak ele alındığında, Sovyetler'in Kıbrıs konusunda görüşlerini "değiştirdiği" demagojisi bütünüyle iflas ediyor. Nitekim, Ortak Bildiride iki ülke arasındaki ilişkiler temelini "Birleşmiş Milletler Örgütü Yama amaç ve İlkeleri ile, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı sonuç belgesi ilkeleri ve kurallama uygun sürdürülmesi" gereğine işaret edilmektedir. Bu gerekler yerine getirilirse Kıbrıs sorununun çözümünde BM kararlarının uygulanmasının temel olduğu ortaya çıkmaktadır.

TAHRİFAT VE SAPITIRMA ÇABALARINA KARŞI MÜCADELE GÖREVDİR

Kıbrıs konusu etrafında yaratılmak istenen demagoji ve tahrifatların da açıkça gösterdiği gibi, Sovyetler Birliği ile Dostluk ve İşbirliğinin gerçekleştirilmesi, ilkelerin tahdit edilmesi yoluyla da engellenmek istenmektedir. Türkiye'de sermaye çevreleri Türkiye ve Sovyetler Birliği arasında karşılıklı çıkarları saygı temelinde, her iki ülke halkının yarar için işbirliğinin ve dostluk ilişkilerinin gelişmesini engellemek için büyük çabalar sarfetmektedir. Bujuvazının antikomünist, antisovyet propagandalarına karşı uyanık olmak ve Türkiye - Sovyetler Birliği arasında imzalanan Siyasal Belge ilkelerinin, özlerinin boşaltılmamasına izin vermemek, bu ilkelerin ekahz uygulanması için mücadele etmek önemli ve sirekli bir görevdir.

KEMAL SÜLKER'İN DAHA ÖNCE DERGİMİZDE ÇIKAN BİR YAZISI ÜZERİNE, NAZIM'IN AVUKATLARINDAN MEHMET ALİ SEBÜK'TEN BİR MEKTUP ALDIK. SEBÜK'ÜN MEKTUBUNU OKURLARIMIZA AYINEN SUNUYORUZ.

Nazım Hikmet borçlandırılmamıştır

Sayın Metin Çulhaoğlu
Yürüyüş yazı işleri müdürü

Derginizde Kemal Sülker imzasıyla yayınlanan 9.5.78 tarih ve 14-16 ekhifesinde "Nazım Hikmet'in borçlandırılması ve ilgili ihbarlar" başlıklı yazıya karşı basın kanununun 19. maddesi gereğince cevap hakkımı kullanıyorum. Bu konudaki yazımı, İstanbul büroınıza takdim ettim.

Kitabımı okumak fırsatını bulduğunuz zaman, bu konudaki eleştirilerin ne kadar yersiz ve haksız olduğunu siz de anlayacaksınız. Sayın Kemal Sülker hukukçu ve sanatçı olmadığı için, yaptığı eleştirilere fazlaca değer vermediğimden, cevaplarımı çok kısa kestim.

Yazar olduğumdan, mahkeme yoluna başvurmamıştım. İlginizi rica eder derin saygılarımla takdim ederim.

Nazımın avukatı
M. Ali Sebük

Sayın Kemal Sülker, heniz yayınlanmamış olan "korkunç adli hata ve Nazım Hikmet'in özgürlük savaşı" adlı eserimi kıymetli derginizde eleştiriyor. Ve Nazım Hikmet'i borçlandırıldığını ileri sürüyor. Bu, tümi ile gerçek dışı bir iddialardır. Zira böyle bir iddiayı hiç kimse, hatta Nazım Hikmet'in varisleri dahi ileri sürmemiştir.

Bu konuda aydınlanmak için Nazımın bana yazdığı 27.11.950 tarihli mektubu okumak yeter de artar. Gerçek, sayın Sülker, bu mektubu yayımladı. Fakat kendisini yalanlayan pasajları eleştirisine almadı, kasten atladı. Nazımın daktilosu ile yazılmış, kendisi tarafından imzalanmış ve başgardıyan tarafından görülerek mühürlenmiş olan bu mektup şudur:

Bursa hapishanesi
27.2.1960

"Muhterem Mehmet Ali Sebük Bey,

"Mektubunuzu bu gün aldım. Karşılığın hemen veriyorum. Giriştiğiniz yasal girişimler, girişilmesi mümkün olan en doğru girişimlerdir. Teşekkür ederim. Katladığınız zahmetlerin maddeten olsun karşılığını ödeyebilmeniz için, mityoner olmam dahi yetmezdi. Yolladığımız ücret sözleşmesini imzalayarak geri gönderiyorum. Ücret miktarını ben saptayamıyacağım kadar size karşı borçluyum. Onu lütfen siz saptayın. Ve ben tahliye edilmez borcumu ödemeye başlayayım. Bu, yukarıda da söylediğim gibi, bir milyon lira dahi olsa, sizin yaptığınız namuslu, dürüst bilim adamı yardımı karşılığı, maddeten bile karşılığı değildir. Doastlığınıza, insanlığınıza bir kere daha teşekkür ederim.

"Mehmet Ali Beş, hakkın ve adaletin ortaya çıkması için giriştiğiniz savaştan birisi olan benim davamda savaffer olacağınıza ve beni özgürlüğüme kavuşturmakla, sevgili ülkeme, hakka ve adalete bu vesile ile de bir kere daha hizmet etmiş olacağınıza eminim. Saygılarımla ve en iyi dilekelerim! : abul edin aziz üstad.

Nazım Hikmet Ran

Sayın Sülker, Bu mektubu yayımladı. Fakat bir kısmını atladığı için, tüminü buraya aktarmak zorunda kaldım. Ta ki, Nazım Hikmet'in avukatına karşı beslediği temiz ve içten duygular yanında, sayın Sülkerin subjektif düşüncelerinin ne denli ters düştüğü ortaya çıksın.

Nazım Hikmet'in arzusu üzerine konuşulmuş olan ücreti sonradan kendisi de onaylamış ve bu ücret sözleşmesi katlanarak dosyasına konulmuştur. Aradan 28 yıl geçmesine rağmen, bu alacak ne Nazımdan, ne akrabalarından ve ne de yurt dışında olan varislerinden istenmiş. Değil yalnız vekâlet ücreti, o dönem

için zayıf olan bütçemden harcadığım mahkeme, dava ve gezi masrafları da kimseden talep edilmemi ve alınmamıştır. Bu suretle Nazım'ın bana vermiş olduğu bu tarihi ve görülmemiş ödül, yeterli ödeme sayılmıştır. Bundan başka Sülker, hukukçu ve sanatçı olmadığı için, vekâlet ücretlerinin 5 yıllık zaman aşımı süresine tabi olduğunu ve 28 yıldan sonra istenemeyeceğini de düşünmemiştir. Nazımı seven, hak ve nasafet kaidelerine bağlı bir insanın beni övmesi gerekirken, tam tersine yermesi ve suçlaması neyi gösterir? Bunun taklidini, değerli okuyucularımıza bırakıyorum. Bu parayı isteseydim, bitirilmiş olan telif haklarından Nazımın bunu bir çırpıda ödemesi zor olmayacaktı. Görülüyor ki, Sayın Sülker, fuzul bir müdahil biçimi ve güya varislerin haklarını koruyormuş pozunu ile, bana haksız yere saldırmış ve meslektaşlarımı kıskırtmağa kalkışmıştır.

Yine sayın Sülker, kendi iddiasına göre, çok daha dikkatli çeken bir hataza yakalamıştır. Bu, avukatlık kuralları, meslek sırrı ve ahlakına da uygun değildir. Yazılanamaya uğrayan sosyalist ülkelerin diplomatlarına Nazımın adresini vermediğini ve onların bıraktığı mektupları söz etmediğini için beni suçluyor. Verseydim, onların Nazım ile ilgili kurmasınma neden olmuş olurdu. Bu işe, Nazımın yeniden siyasal polislin eline düşmesi sonucunu doğuracaktı. Ondan sonra, ben de artık kendisini kurtarmazdım. Bu konuda, kitapta geniş izahat vardır.

Eleştirinin avukatla bölümünde, Sülker, avukat Nezih Bölükbaş ile Nazımın vasisi İrfan Emin Kösemihalioğlu'nu suçladığını ileri sürüyor. Kitabımdaki bir kısım pasajları almış, onları öven ve haklarını veren satırları atlamıştır. Kitap okunduğu zaman Sülkerin ne denli tarafsızlıktan ayırdığı ve iddialarının hayal ürünü olduğu görüldü.

Nazım Hikmet ile yaptığımız özgürlük savaşı programını hiçbir keşiminde Kösemihalioğlu'na görev verilmemiştir. Verilseydi, onasarlardan da pay almış olurdu. Bu konuda da, Nazımın bana yazdığı 3.11.50 tarihli mektubunu okumak yeterlidir. Burada Nazım benim tek avukatı olduğumu açıkça kanıtlamaktadır. İşte mektup:

Bursa hapishanesi
3.11.1950

"Muhterem Üstad,

"Mektubunuzu aldım. Son makalenizi de okudum. Yalnız avukatım olmanız dolayısıyla değil, bir yasa ve bilim adamı olarak da adli hatanın ve bir yurttaşına 13 yıldır haksız yere çekirtilen ve bun-

dan dolayı feccatı hatmetlerge bir işkencenin sona ermesi için giriştiğiniz yitçe savaşımın hayranıyım. Teşekkür ederim. Mihnnet ve şükranlarımı sunarım.

Nazım Hikmet Ran

Kitapta, Nazım'ın tek avukatı olduğunu kanıtlayan başka mektuplar da vardır. Fakat Sülker, Kösemihalioğlu'nun, Ankara'ya giderek Cumhurbaşkanı ile de görüştiğini bir kitabında yazmışsa da, bu iddianın da gerçekle en küçük bir ilişkisi yoktur. İnönü yalnız benimle görüşmüştür.

Sayın Sülker, bu kitapta hazırlanması süresince sık sık yazılanamaya uğranış ve basılmadan önce bütün formları okumuştur. Tashih işlerinde bana yardım etmiştir. Hiçbir noksan ve hata yadım

söz etmedi. Beni övdü. Başlıkta yaptığım teşekkür, dizide unutulmuş.

Sayın Sülker, evvelce yayınladığı "Nazım Hikmet dosyası" adlı kitabında, Vatan gazetesinde çıkması ve adli hatayı meydana koyan 10 adet makalemi izinsiz aktarmıştır. Bu yazıların sorumlusuzca parçalaması ve bölmesi. Aldurmadım ve kanun yollarına başvurmam. Beni kitabında süresiz övdü. Fakat aynı yazıları kendi kitabına alıp değerlendirdiği zaman beni, sudan şeylerle hem kınadı hem suçladı. Diğer kınamaları izinde durmağa lüzum görmüyorum. Zira daha ziyade, beni hukukçu ve sanatçı olanları eleştirileri ilgililerdir.

M. Ali Sebük

AMATÖR
SPORCULAR
DERNEĞİNE VE
4. KURULUŞ
YILDÖNÜMÜNE
GELEN TÜM
İZLEYİCİLERE
AÇIK ÖZÜR

Gecenize katılmak için söz verdiğim ve bu amaçla sahasız İstanbu'dan yola çıktığım halde yakıt ve trafik yztzinden ancak saat 23.15'de salonun önüne varabildim.

Amatör Sporcular Derneği gibi tutarlı bir kuruluşu sözünü tutmamış duruma düşürdüğüm için kendilerinden, ve sözüme güven duyarak geceye gelen izleyicilerimden derginiz aracılığıyla özür dilerim.

İlk olanakta tekrar birlikte olmak ve kendini affettirmek umuduyla.

MELİKE DEMIRAĞ

AJİTPROP ŞİİR

Ahmet AKSOY

Şiirin görevi nedir?

Soruyu bu biçimiyle yanıtlamak mümkün değil. İlk elde 'kİmin şiiri' olduğunu, kİmin adına ve hangi amaçla ortaya çıktığını belirlemek gerek.

Bu yazıda inceleyip İçerik -ve özellikle- biçimine ilişkin öneri ve eleştiri getirmeye çalışacağız şiir, işçi ve emekçi sınıf ve tabakaların şiiridir. Soru ve yanıtlarımız bu temele dayanacaktır.

Şimdi yanıtlayalım: Şiirin görevi, burjuvaziye karşı verilen mücadelede işçi sınıfının yanışında, onunla birlikte dövüşmektir. Dünyayı tanıma, kavrama ve onu değiştirme araçlarından biridir şiir. Dünyayı değiştirebilmek içinse, önce onu kavramak gerek. Bu gereklilik nesnel konum ve ilişkilerin sağlıklı bir çözümlemesini zorunlu kılar. Yöntem, işçi sınıfı ideolojisiyle silanlanmaktadır. Ama sadece dünyayı kavramak, bu ilişkiler karmaşasını doğru olarak çözümlemek yeterli değil; en uygun şekilde bunu yansıtmak, biçimlendirmek de gerekiyor.

Günümüz şiiri - Türkiye için konuşuyoruz- genel olarak aydın kesime hitap eder durumdadır. Arı dil kullanımına aşırı özen, imgelemin ve karmaşık çağrışımların yoğunluğu, vb. etkenler, sözkonusu şiiri algılamada ortalamanın oldukça üzerinde bir eğitimi gerekli kılar. Yanısıra, bu şiir -yine genellikle- kitlelere değil, tek tek kişilere seslenmektedir. Altı çizilecek noktalardan biri bu.

Emekçi sınıfların şiiri, emekçi sınıflara yol göstermelidir. Emekçiler tarafından kavranmalı, benimsenmeli, kullanılmalı; bu yüzden eğiticiğini yanısıra, estetik doymu açısından da yeterince yüklü olmalıdır.

Konuyu daha derinlemesine inceleyebilmek amacıyla şiiri -yazılı ve sesli olarak ayırmamakta yarar var. Yazılı şiir, sesli olarak okunduğunda hemen ve kolaylıkla kavranamayan; yorum için düşünmeye, tekrarlanmaya gerek duyulan, imgelem vb. araçlardan yüklü bir şiirdir. Temel iletişim aracı yazıdır. Sesli şiirse temel iletişim aracı olarak sesi kullanır. Bu nedenle açık, anında kavranabilir bir yapıya vardır. Konuşulan dilin yaşadığı yaşayışın sözcüklerini kullanır. Konusunu yalnız biçimde işler. Sadece kişilere değil, daha çok kalabalıklara, yığınlara seslenir.

İşte bizim şiirimiz bu ikincisidir. Hedefimiz sadece tek tek kişilere değil, ama yığınlara, kalabalıklara ulaşmak, onları kolkola aynı türküyle söylemeye, halay çekerek dövüşmeye çağıraktır. Ajitprop şiiri bir meydan şiiridir. Ritm, ajitprop şiirin kurgusunda önemli bir yer tutar. Bu şiir kolaylıkla bellekleri kazanmaya, kulaktan kulağa ivedilikle yayılmaya uygun olmalıdır. Kısa, açık, ritmik; içeriği somut ve garpcı!..

Şiirin kitlelerle bağ kurabilmesi için, belirli araçların kullanımı gerekli. Bunlardan biri, folklor. Özellikle 'Anonim Halk Edebiyatı'nın incelenmesi belli ipuçları ve olanaklar getirecektir. Bunun dışında 'Aşk Edebiyatı' ve 'Tekke Edebiyatı', biçime ilişkin bazı noktaların açılması; sözlü edebiyatın -en azından- biçimsel dönüşümlerinin, tarihsel gelişimiyle gözlerimizin önüne serilmesini sağlayacaktır. Bu tür araştırma ve incelemeler (varolanlar ve yapılacak olanlar) sağlam bir süzgeçten geçirilerek sistematize edilmelidir. Bu, zor bir çalışmadır ve kişisel çabalarla istesinden gelmenin olanağı yoktur. Ancak ortaklaşa, örgütlü çalışmayla başarılabılır.

Ajitprop şiir kolektif şiirdir. Ama kolektif şiir, su veya bu sayıda şiirin masa başına geçip beraberce şiir yazması değildir. Şiiri biçimlendiren; sözcüklerini, dizelerini, belirleyen bir ve aynı kişidir. Ama o şiirin üretimi, biçimlendirmenin öncesini ve sonrasını da kapsar. Konunun seçimi ve içeriğine ilişkin

tartışmalar; biçimlendirmede dikkat edilmesi gereken noktaların belirlenmesi; biçimlendirmeden sonra, bu biçim üzerine yapılacak eleştiriler; yeniden değerlendirilmesi ve yine o aynı kişi tarafından yeniden biçimlendirme... Bu kadar da değil! Sözkonusu şiirin toplumda yaratıldığı tepkinin izlenim değerlendirilmesi, bu tepkilerin yeni çalışmalar için veri haline dönüştürülmesi... Yine zor iş! Yine disiplinli, örgütlü ortak çalışma gereği!..

Kollektif çalışmanın yararı burada: kişisel beceri ve yetenekleri birleştirerek, başarıyı alabilmesine yoğunlaştırmak... Bunu sağlamak için, tiyatro alanında benzer bir yöntem kullanılmaktadır. Önce konu seçilir; yapısı, sınırları kaba çizgilerle saptanır. İkinci aşamada oyundogaçlama(1) olarak canlandırılır, konuşma ve mimikler kayda geçirilir. Üçüncü aşama, oyuncuları ve oyunla ilgili diğer kişi ve yöneticilerin ortak eleştirisi ve değerlendirmelerini sundukları toplantıdır. Bu ilk aşamalar birkaç kez tekrarlanabilir, eklenmeler, çıkarmalar, değiştirmeler yapılır. Sonunda oyun yazıya dökülüp tekst biçimini alır. Oyunun sahnelenmesinden sonra ise seyircilerin eleştirisi ve değerlendirmeleri derlenir.

Bizim önerimiz -kaba hatlarıyla- aynı çalışma yöntemini içermektedir. Ancak daha zordur. Ön bilgilerin toplanması, değerlendirme, sunum, toplumsal eleştirinin değerlendirilmesi gibi çalışmalar -tiyatronun kendiliğinden sağladığı- oyuncuların birarada oluşu, seyirciyle yakın ve yüz yüze ilişki olanaklarına sahip olunmadığı için- çok daha geniş ve güçlü bir örgüdenmeyi gerekli kılar.

Ajitprop şiir, ardından da anlaşılabilirliği gibi (ajitasyon-propaganda) belli ölçüde sloganıcı bir karaktere sahiptir. Ama bunu, slogan şiir olarak tanımlanan aşırı yüzeysel, eklektik ve kısır denemelerle eşdeğer tutmamak gerekir.

Ajitprop şiir, biçimsel olarak, uzak geçmişin yanısıra, yakın geçmişimizin mirasını da değerlendirmelidir. Bu konuda düşünülmesi olası bir kolaycılıktan kaçınılmalıdır. Kendi biçimini belirler. Doğru elbet. Ama, konuyu ilişkin eski deneylerin araştırılıp değerlendirilmesi şu veya bu ölçüde reddetmenin özürlü olmaz. Öte yandan, ayrıntıların içinde boğulup gitmek te bir başka yanlış!

Ajitprop şiirin içeriği -özel olarak ta- politikdir. Yığınları birliğe, dayanışmaya, Parti'nin öncülüğünde ortak mücadeleye çağırır. Ama bunu slogan şiirinin yanısıra, sığılma düşmeden yapar. Ajitprop şiir yazıya değil, kavgaya şiirdir.

Açıkça ki şimdiki denemelerin ne denli başarılı olabileceği çok su götürücektir. İlk çalışmalar, biçimlendirme, sunum ve özellikle toplumsal eleştirinin derlenmesi büyük engellerle karşı karşıyadır. Ama disiplinli bir kararlılıkla zorlamalıyız bu engelleri. Örgütlü çalışmanın aşamayacağı engel yoktur. Ajitprop şiir de fabrikalarda, tarlalarda, meydanlarda ergeç bir bayrak gibi dalgalanacaktır.

Not: Ajitprop şiiri tek biçim olarak değil, ama mutlaka kullanılması gerekli bir biçim olarak önerdiğimizizi belirtmekte yarar var.

(1) Doğaçlama: Oyuncuların belirli bir metne bağlı olmaksızın, içlerinden geldiği gibi oynamaları.

(2) Şimdiki bu konuya derinlemesine girme olanağımız yok. Başka yazılarımızda gerek bu konuyu, gerekse Brecht'in şiirini, Sovyetler Birliği'nde "Proletkult" deneyindeki şiiri, vb. incelemeye çalışacağız. Bu ve ilişkin konularda bize yardımcı olmak isteyen arkadaşlarımızın kaynak önerilerini, düşüncelerini, eleştirilerini ve somut yardımlarını bekliyoruz.

aylık siyasi gençlik dergisi/sayı 2 temmuz 1978

GENÇ ÖNCÜ

2. SAYISI ÇIKTI

güncel yayınlar

SAPMALAR

- Revizyonizm
- Gosizm
- Maoculuk
- Troçkizm

2 basım 25 lira

MUSTAFA SUPHI VE YOLDAŞLARI

15 lira

Sorular ve Cevapları

KOMÜNİZM NEDİR

15 lira

Yayıncı: GENÇLERİN KUTUPU

cem yayınevi

kemal özer

İN

YENİ YAPITI

geceye karşı söylenmiştir

ŞİİRLER 15 lira

sen de katılmalısın yaşamı savunmaya

3. BASIM 10 lira

kavganın yüreği

ŞİİRLER 10 lira

İLKELE ÇÖZÜMLEMELERDEN KOLAY ÇÖZÜMLERE

Fikret GÜNEŞ

**KEMALİZMİN, TÜRKİYE'Nİ
AYDINLAR HATTA SOSYALİST
KADROLAR ÜZERİNDEKİ
ETKİNLİĞİ ÖLÇÜLERE
VARMIŞTIR KI, BURJUVAZİ
SOSYALİST HAREKETLE
MÜCADELEYDE, BAŞKA BİR
İDEOLOJİK SİLAHA BÜYÜK BİR
GEREKİNİM DUYMAMIŞTIR.
40 YIL BOYUNCA TÜRKİYE
BURJUVAZİSİNİN EN BÜYÜK İDEOLOJİK
SİLAHI, KEMALİZM OLMUŞTUR.
1960'LARDAN SONRA, KEMALİST
İDEOLOJİ SAF BİÇİMİ İLE DEĞİL, KILIK
DEĞİŞTİREK İLERİCİ HAREKETİN
KARŞISINA ÇIKMA ZORUNLULUĞUNU
DUYMUŞTUR.**

kargaşasının ve tartışma anarşisinin ortasında temel eksen, temel tartışma odağı haline gelebilmiştir. Belirli bir ekseni olmayan tartışmalarla, belirli bir eksenden kaynaklanan ya da ona karşı yönelen tartışmalar arasındaki farka bu açıdan dikkat etmek gerekir.

KISIRLIK VE TEKDOZELİĞİN KAYNAKLARI

Bunun en önemli kanıtlarından biri de, ideolojik tartışmaların boyutları açısından, 1960 öncesi ve sonrası dönemi birbiri ile karşılaştırarak ortaya çıkarılabılır. İlginçtir: 1960 öncesi dönemde, sosyalist hareket, döneklerin, sapkınların ufak tefek görüşleri dışında, genel olarak hareketin içinden ciddi bir ideolojik saldırıya uğramadı. Tartışmalar, kişiler, davranışlar üzerinde yoğunlaştı. Bu ilginç durum, iki nedenle açıklanabilir: Birincisi, sosyalist hareketin kitlelere yeterince inmemesi, ideolojik gelişmeyi de önemli ölçüde kuruttuğu, düşünceleri kısırlaştırmıştır. Kısırlaşmış düşüncelerin, canlı bir tartışma ortamı yaratamayacağı ise açıktır.

İkinci neden ise daha da önemlidir. Kemalizm, Türkiye'li aydınlar, hatta sosyalist kadrolar üzerindeki etkinliği ölçülerine varmıştır ki, burjuvazi sosyalist hareketle mücadelede, başka bir ideolojik silaha büyük bir gereksinim duymamıştır. Türkiye burjuvazisinin 40 yıl boyunca en büyük ideolojik silahı, Kemalizm olmuştur. Bu nedenle 1920-60 arasındaki ideolojik tartışma kısırlığına, sosyalist hareketin ideolojik plandaki yeterliliğinin ve teklifinin bir göstergesi olarak değil, hareketin tabana yayılmamasının ve Kemalist ideolojinin etkinliğinin bir sonucu olarak bakmak gerekir.

Bu tek düzelik 1960'la birlikte kökünden değişmeye başlamıştır. Sosyalist hareketin, daha önce görülmemeyen boyutlarda geniş yayılmasına (büttün ekalkliklerine karşın) yayılmaya başlaması, bnm temel olarak, hem de burjuvazinin özel niyetleri açısından, sosyalist hareketin karşısına çıkarılacak silahlara çeşitliliğini artırma zorunluluğunu doğurmuştur. Ngsnel olarak, hareketin geniş kesimlere yayılması, küçük burjuva sosyalizmini, goşizmi bir yandan kendiliğinden gündeme getirenken, öte yandan özel olarak burjuvazi tek silahlı Kemalizme yeni görünüşler ekleyerek bu kendiliğinden gelişmeye katkıda bulunmuştur.

BURJUVAZİNİN ANA SİLAHI

Ancak, dikkat edilmesi gereken bir nokta daha bulunmaktadır. Ideolojik bulanıklığın artması, sosyalist hareketin karşısına her renkten silahlı çıkarılmasına karşın, büttün bu çeşitliliği yine tek bir odağı, Kemalizm modernleştirilmiş biçimi olan MDD'çiliğe yöneltmiştir. Bir başka deyişle, 1960 öncesi için tek ve mutlak ideolojik silahlı olan Kemalizm, 1960 sonran-

da kalık değıştirmek, kendinden farklı görünüş çesitli çizgiler çekip çeviren ana silahlı haline gelmiştir. Türkiye burjuvazisinin temel silahı Kemalizm, etatizm olarak, cuntacılık olarak, MDD'çilik, CHP'çilik, hatta goşizm olarak kalık değıştirip sosyalist hareketin karşısına çıkarılmaktadır. Çünkü sosyalist hareketin en "ince" biçimde varmanın aracı olarak her dönem her yerde "kendisi de derinden olan", kendisini "devrimci" gösterebilen araçlar kullanılmıştır. Çözümleme yeteneğinden yoksun aydınlar, bu sözde "sol" görüşlerle, keşfedilen ve rahat çözümlere varılmasına kolaylaştırmışlardır.

BİR ÖRNEK: CEPHE

Örneğin bugünün Türkiye'sinde sosyalist hareket olarak ortaya çıkıp "emperyalizme karşı tek cephe" nin Türkiye'de ilk kez kuruluşu savaş sırasında kurulduğunu söyleyenler, bu mahabattan yararlanırlardır. İlkel çözümlerden, kolay çözümlere varırlardır. Kurtuluş savaşında emperyalizme karşı dövenler, "tek cephe" nin unsurları olarak görmek, ilkel bir çözümlerdir. Böyle ilkel bir çözümlenin, "ayrı cepbenin günümüzde kurulması" gibi kolay bir çözüme götürülmesinde ise, şaşacak bir yan yoktur.

Kurtuluş savaşında emperyalizme karşı verilen mücadeleyle belirlemek başka şey, bu mücadeleyle verilen bilinçli olarak oluşturulmuş bir cephe'nin unsurları olarak görmek başka şeydir. Cephe, ideolojik ve politik olarak farklı kesimlerin ve örgütlerin somut bir bedef etrafında, belirli bir program çerçevesinde ve tek tek bilinçli politikalar sonucunda bir araya gelmesi ile ortaya çıkar. Cephe'nin unsurları arasında karşılıklı ilişki, karşılıklı anlaşma ve ortaklaşa hedef sapması vardır. Bu açıdan bakıldığında, kurtuluş savaşında bir "cephe"nin oluştuğunu, hele hele bir "tek cephe"nin ortaya çıktığını söylemek, Fransız burjuva devriminin de bir cephe ile gerçekleştiğini iddia etmeye benzer. Cephe sözcüğünün teozik bir içeriği vardır. Kendiliğinden oluşan birlikteliklere "cephe" bele bele tek cephe adını verilmesi, bu kavramı çarpıtmaktan başka bir anlam taşımaz.

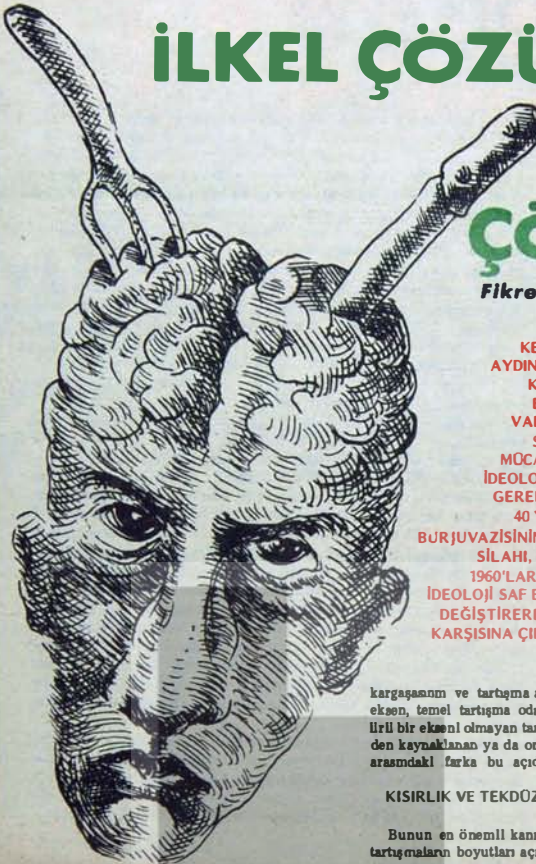
GEREKLERDEN KAÇILMAZ

İdeolojik yetersizlik ve politik hareketsizlik, sosyalist harekette mutlak aşılması gereken sorunlar. Bir bunları aşmak için çaba gösterenler var; bir de gerilik ve yetersizliği ne dedeyse bir "fazilet" haline getirenler. İkinci gruptakiler, gerilik ve yetersizliği, savunucuları görüşlerini ve varlıklarını tek güvencesi, tek gerekçesi olarak görme eğilimindedir. Varlıklarını ve tezlerini haklı kılmak için, gerçeklerden kaçma yoluna başvuruyorlar.

Kemalizmın, MDD'çiliğin, Cuntacılığın kolları, bugün gerçek içerik ve anlamından soyutlanmış hepbelik görevlilerle ideolojik hareketin karşısına çıkarılıyor. İlkel çözümler ve bunlara dayanarak kolay çözümler, adım adım yavaş yavaş sosyalist hareketin karşısına "işte yapılacak iş belli, siz neyle uğraşıyorsunuz" demek için çıkarılıyor.

İdeolojik mücadelede önce ana düşmanın, sonra da bu düşmanın ana hedeflerini belirlemek gerektirir. Anadüşmanın burjuvazi onun bedeli delişçi sınıfının başgımaz politik hareketini durdurmasıdır. Ana düşmanın, ana hedefe yönelik saldırısı çok çeşitli renklerle boyayarak sosyalist hareketin karşısına çıkarıyor. 1971 öncesi in en hakim renk olan MDD'çilik, işe yaradığı görülmüş olarak ki, bugün UDD'çilik olarak pıyassaya sürülmektedir.

Tartışmaların ve kargaşanın artmasına şaşmamak ve üzülmemek gerektirir. Bugün yansıyede görülen dağınıklık, gevezelik ve kargaşa; ana, temel ve belirleyici çizginin netleştiğini gösteren vedilerdir. Hareketin ekseni ve odağı giderek açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde Türkiye'de sosyalist hareketin giderek güçlenip topluma ağırlığını koymasını engelleyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler arasında, bilimsel sosyalist öğretinin özünün doğru bir biçimde kavranmaması, buradan hareketle tartışmaların adeta bir sağırlar diyalogu haline gelmesi de vardır. Tartışma anarşisi ve kavram kargaşası, en başta ideolojik geriliğin ürünüdür. Tek başına çözüm olmamakla birlikte, Türkiye'de sosyalist düşüncenin gelişmesi ve ideolojik düzeyin yükselmesi, bugün ortadaki kaplayan toz dumanın aralanmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Peki, bu netleşme nasıl sağlanacaktır? Bunun yolu hiç kuşkusuz kendini sosyalist sayanların evrenine, iltaplıklarına kapanıp sosyalizmi daha iyi öğrenmeye çalışmaları değildir. Sosyalist harekette, ideolojik düzeyin yükselmesi aşamadan büyük zorunluluk, bilimsel sosyalist öğretinin kitlelere daha büyük ölçüde ulaşabilmesidir. Bilimsel sosyalizmin "canlı gelişen bir öğreti olması"nın nedeni de zaten somut hayatı ve kitlelere sirekili bir alışveriş içinde bulunmasıdır.

TEMEL EKSEN ORTAYA ÇIKINCA

Tartışma ve toz duman, her ülkede, hareketin her evresinde görülebilir. Örneğin Rusya'da 1800'lerin sonunda Markazizmin Rus aydınları arasında yayılma döneminde de, 1917 Devrimi'nin arifesinde de belirli tartışmalar, hatta kargaşanın bulunduğunu söylemek mümkündür. Ancak nitelik olarak bakıldığında, birinci dönemdeki tartışmalarla, 1917'den önceki, daha doğrusu 1902-1917 arası tartışmalar arasında belirgin farklılıklar bulunacaktır. Bir başka deyişle, 1800'lerin sonundaki sağırlar diyalogu, 1900'ün başından itibaren yerini ana temel belirleyici ve net bir eksenin çerçevesindeki tali unsurlara ve bu eksenle edilen tartışmalara bırakmıştır. Bunun nedeni, en başta ideolojinin yayılmasına inelimesi ve bu bütünleşme sayesinde belirgin ve temel çizginin ya da eksenin ortaya çıkmasıdır.

Türkiye'de de 1960'tan sonra, önceki birlikme dayanan Türkiye İşçi Partisi hareketi, bilimsel sosyalizmi dar aydın çevrelerinin tartışma konusu olmaktan çıkarıp geniş yayınlara yaydığı içindir ki, tüm kavram